

Nr. 8 (418), 24 feb. - 2 mart. 1998

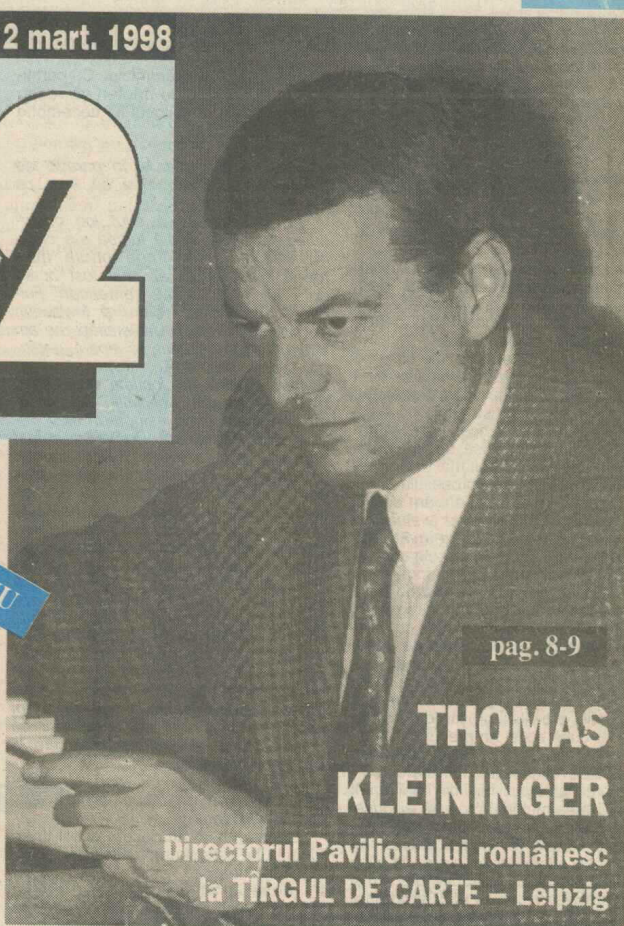

pag. 4-5

VALERIAN STAN

Președinte executiv al Alianței Civice

INTERVIU

pag. 8-9

THOMAS KLEININGER

Directorul Pavilionului românesc la TÎRGUL DE CARTE - Leipzig

DAN C. MIHĂILESCU pag. 15 Pisicile lui Daneliuc

ION VIANU pag. 14 Îi răspunde lui Bujor Nedelcovici

pag. 6 Școlile politice din România ANCHETĂ

Cum se poate face reformă fără bani? Dar cum pot fi obținuți bani fără reformă? Iată cercul vicios de care sîntem tot mai conștienți și pe care nu știm a-l rupe.

Dorim să restructurăm industria producătoare de pierderi și mai ales regiile autonome? Trebuie bani: pentru conservarea unităților scoase din circuit - de exemplu, mine -, pentru crearea de noi locuri de muncă, pentru susținerea financiară a persoanelor ajunse în șomaj. Sînt, de asemenea, necesari bani - și foarte mulți - pentru acoperirea măcar parțială a unor mari datorii ale unor întreprinderi propuse pentru privatizare. Altminteri, investitorii străini nu se înghesuie. Iar dacă ele nu sînt privatizate, nu vor funcționa eficient și nici bani nu vor sosi de niciunde. Dar de unde bani pentru acoperirea datoriilor? De la buget? Măsurile de macrostabilizare - dobînzile mari, de exemplu, impozitele etc. au redus activitatea economică, iar populația și-a redus consumul; ca urmare, volumul veniturilor statului a scăzut.

Să le mărim atunci. Cum însă? Prin impozite noi? Un strigăt unanim de indignare a întîmpinat propunerea ministrului de Finanțe, domnul Dăianu, cînd acesta a propus o așa-numită „taxă de solidaritate cu reforma”. Să mărim, poate, taxele vamale? Dacă le mărim pe cele de la export, exportatorii vor fi loviți, dacă le ridicăm pe cele de la import, va suferi consumatorul. Să creștem și mai mult TVA-ul (cum se pare că ar dori FMI)? Dar vor crește prețurile, va scădea și mai mult consumul și, în consecință, vor veni încă mai puțini bani la buget.

Să-i obligăm atunci pe marii datornici să-și plătească datoriile. Ceva s-a făcut aici, dar RENEL-ul, SNCFR-ul și SIDEX-ul rămîn bastioane inexpugnabile ale rezistenței la plată. Ar trebui

restructurate, privatizate etc., dar pentru aceasta trebuie bani, inclusiv pentru replasarea unei părți a personalului. (Sau curajul de a-i căuta!) Și ne-am întors de unde am plecat. Pentru ca să obținem bani mai tirziu trebuie să cheltuiesc bani acum. De unde îi voi lua? Poate pe credit? Cine mă va credita îndeajuns, dacă nu am făcut reforma? Dar cum să fac reforma, dacă nu sînt creditat?

Poate că, dimpotrivă, trebuie reduse cheltuielile bugetare. Sînt, se zice, prea bine plătiți demnitarii. Dar, pe de-o parte, reducerile bugetare în administrație nu pot acoperi cheltuielile din alte domenii, pe de-altă parte, ne tot plîngem că biro-

le-ar putea da satisfacție și ar trebui să demisioneze. A face din guvern un țap ispășitor e și ușor și, pentru destui, agreabil. Dar nici un alt guvern nu ar putea face, aici, mult mai mult: căci, iarăși spun, pentru a avea bani trebuie să fie reformă, dar pentru reformă trebuie bani.

Între ceea ce trebuie să plătesc acum și ceea ce pot obține în viitor există o distanță pe care o pot acoperi numai speranțele și iluziile oamenilor, pe de-o parte, și hotărîrea oamenilor politici, pe de-alta. Pe ultima s-ar părea că n-am avut-o niciodată, iar primele s-au risipit. Așadar, distanța tinde să devină de neacoperit. Oamenii refuză să mai accepte limbajul rațiunii, logica cifrelor; memoria lor se scurtează subit, uită de avantajele pe care le-au avut sau le mai au. Demagogia nu mai are frîne și cei mai compromiși politicieni redevin dintr-o dată populari. Din punct de vedere economic, situația poate deveni dramatică.

Fenomenul are deja un nume: „bulgarizare”, dar s-ar putea ca, destul de curînd, să patentăm o variantă națională cu o notă specifică. Să observăm, într-adevăr, că, la vecinii noștri din sud dezastrul a fost opera „neocomuniștilor”, în timp ce la noi le riscă să fie atribuit „democraților”!

Vor veni atunci destui care să învinuiască, pentru toate relele și reforma, și democrația. Deja, vocile lor se aud tot mai puternic.

Ce putem face? Nici deznădejdea, nici judecata pripită nu sînt buni sfătuitori. Mulți dintre cei ce acuză acum de toate relele guvernul și coaliția erau partizani fanatici ai fostei opoziții. Încrederea absolută și fanatismul de atunci nu pot fi criterii pentru dezamăgirea lor de acum.

Oricum, riscul este de a se cădea într-un alt cerc vicios, încă și mai împovăraător, anume: *ce-rem semne ca să avem încredere, dar numai cu încredere vom putea să vedem semne.*

ANDREI CORNEA

Cerc vicios

crăția noastră este coruptă și ineficientă. Va deveni ea mai puțin coruptă și mai capabilă, fiind plătită cu mai puțini bani? Ce tînr, expert juridic sau economic, capabil și ambițios, va accepta să lucreze într-un minister, cînd ar putea cîștiga cel puțin dublu lucrînd pentru o firmă privată? Dar fără o administrație eficientă nu vom avea decît o reformă haotică (ca pînă acum, în mare măsură), care va secătui bugetul, în loc să-l spo-rească.

În sectorul sanitar oamenii sînt în grevă de peste o săptămînă. Vor mărirea salariilor cu mult peste posibilitățile bugetare. Vor urma, probabil, bugetarii din învățămînt. Grevele s-ar putea întinde și cuprinde întreaga țară. Guvernul nu

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

Dumneavoastră
Domnului Andrei Marga
ministrul Educației Naționale,

Numirea dumneavoastră în înalta funcție de ministru al Educației Naționale, precum și începutul de an, îmi dă prilejul de a vă ura, din toată inima, un ministeriat cât-mai lung și frumos, multă sănătate, bucurii și putere de muncă.

Extraordinara răspundere ce v-ați asumat-o acceptând, aici și acum, de a modela, de a prefigura viitorul țării, ține de un curaj ieșit din comun; fapt pentru care vă felicit cu toată căldura.

Sînt convins că este nevoie să aveți în jurul dumneavoastră o echipă care să înțeleagă, dar să aplice exact, o strategie modernă și eficientă, să conducă și să coordoneze dinamic procesul de învățămînt. Pentru aceasta, însă, se cere o cunoaștere amănunțită a cit mai multor parametrii din desfășurarea procesului.

În urmă cu mai mulți ani am pus la punct o metodă statistică de evaluare și interpretare a rezultatelor la învățatură pentru toți elevii din toate clasele unui județ. Extinzînd operația pentru încă patru județe am dovedit că ea (metoda) se poate aplica, în timp oportun, întregii țări.

Deși a fost apreciată elogios cu prilejul unor consfățiri, schimburi de experiență, simpozioane, mese rotunde etc. lucrarea n-a fost pusă în practică nicodată. Înainte de 1989 pentru că punerea în evidență a politicii greșite din învățămînt, iar după acest an presupun că nu s-a aplicat, din cauza deselor schimbări intervenite în conducerea ministerului.

Coordonarea activității din învățămînt prin utilizarea metodei propuse ar duce, printre altele, la realizarea unor însemnate economii (prin eliminarea unor structuri și verigi intermediare inutile), la eficientizarea procesului instructiv, precum și la posibilitatea alcătuirii unor programe de învățămînt asimilabile categoriilor diferite de elevi din care este format, în prezent, ansamblul școlar.

Cunoscîndu-se, pe materii, situația tuturor elevilor din toate școlile țării, ministrul va putea lua decizii adecvate, va putea aduce corecții exacte și la timp, prin pirghiile ce-i stau la îndemînă, procesului de învățămînt.

Din aceste considerente, și nu numai, vă solicit, domnule ministru, să dispuneți înființarea unei comisii, ad-hoc, careia să-i prezint beneficiile, costurile (infime) și tehnica de lucru.

Cu speranța că această metodă — de mare eficiență, simplute și simplitate — își va găsi, în sfîrșit, punerea în aplicație, rămîn

al dumneavoastră sincer devotat:
Prof. Ulpui Foltuțiu

Vreau să prezint două mici întâmplări care pot fi într-o oarecare măsură pilduitoare și care poate că vor avea ecou spre noua direcție a Ministerului Afacerilor Externe. Le-am desprins dintr-un „e-mail-ar”. În acest timp al comunicației ultrarapide, colțurile planetei ne sînt foarte aproape. Poșta electronică mi-a dat posibilitatea să fiu alături de prietenii plecați în emisfere diferite și chiar să îmi creez noi legături de amicitie. Mesajele primite cu consecvență le-am păstrat ca esanțioane ale evoluției relației noastre amicale. Sînt punți către casă sau „vechea casă” ale celor de acolo.

Și iată prima poveste depănată de un român ajuns cu o bursă Soros în Anglia pentru a termina liceul. Apoi, prin efortul său, capătă o bursă la University College London studiind filozofie politică. Esanțioanele primite de la el sînt elocvente pentru cazul unui tînar de aproximativ 20 de ani care descoperă lumea civilizată și începe a face comparații nu de natură economică, nu, ci mai degrabă privind relațiile interumane pe care le-a cunoscut. Și povestea „se leagă” de apelul făcut recent de domnul Aurelian Crăițu

spre Ministerul Învățămîntului. Cu permisiunea tînarului meu prieten vă redau mesajul primit la mijlocul lui decembrie de la el.

„Bună,
Sînt înfuriat chiar și în paradisiu de autoritățile române. Stai să vezi ce s-a înfîmplat ieri:

La Universitate a avut loc decernarea bursei. Toată lumea s-a organizat/aranjat. Pe lingă bursa mea (open scholarship) au mai fost burse date pe naționalități (american Fulbright Commission), Cipru și Malaezia. În sala Consiliului Universității ne-am adunat și au început să apară personalitățile. Nu m-au lăsat să invit prietenii pentru că locurile erau strict rezervate pentru „oficiali”. Toată lumea entuziasmată, singurul elev român etc. Ambasada României a fost anunțată și atașatul cultural, a anunțat că acceptă invitația. Un angajat este pus la intrare să-l aștepte cu ecuson și informații și angajatul tot așteaptă și așteaptă. Într-un final, festivitatea începe, eu primesc certificatul de bursă și atașatul tot nu a venit. Englezii se sînt jenați, își cer scuze (de parcă ar fi vina lor), eu mă sînt izolat cultural și pus în situația penibilă de a fi felicitat de către delegata Malaeziei. Apoi urmează prînzul festiv, poze și totul se termină. Încă un rînd de scuze și persoane care sînt puse într-o situație penibilă. Și asta tot pentru că tipul nici nu a binevoit să anunțe că nu vine și ne întorcem la vechile „românisme”.

...A mă învața din nou cu sistemul pentru că vin înapoi în țară săptămîna viitoare.”

Deocamdată alfit despre acest tînar. Pățania lui este simptomatică pentru lumea românească.

„E-mail-ar”-ul meu mai are o axă pe care vin vești tocmai din Australia. De data aceasta prietenii mei au plecat cu speranța unei vieți normale pentru ei și mai ales pentru copiii lor cărora vor să le asigure un viitor potrivit. Am descoperit odată cu ei o societate civilizată dar mai puțin cunoscută de noi, o lume perfectibilă dar al cărei mecanism este de departe superior aceluia de la noi.

Din noianul de relații ale lor am desprins amărăciunea unei întîlniri în cadrul comunității românești, „... Peste tot sîntem la fel. Românii de aici sînt exact esanționul reprezentativ (doar ceva mai educați din cauza selecției)”, dar mai ales motivația unui demers al personalului în cauză. Totul a pornit de la descoperirea posibilității realizării unor emisiuni radio pentru comunitatea românească, mai ales că în țară avusesse o astfel de activitate. Iată cum sună apelul său către persoane din țară de la care ar fi așteptat un sprijin.

„Ce vreau să-i întreb este legat de o eventuală finanțare a emisiunilor pe care le-aș putea face pentru comunitatea română de aici, la radio, care ar putea fi retransmisă în Melbourne sau Sidney (apelul vine din Adelaide, nota mea) și ar avea un ecou real. Ele sînt necesare pentru că liderii și cuvîntătorii acestor comunități sînt de „stil vechi”. Propaganda este evidentă și de tipul celei dinainte de alegeri. Ba chiar cu nuanțe răutăcioase anti-vest și anti-australieni. Pe scurt, dezorganizarea acestor comunități este desăvîșită și bine controlată... Radioul sună la fel de înspid sau stupid de parcă am fi „acasă”... Și acum întrebarea: există vreă formulă prin care să fiu finanțat să fac treaba asta? Ar trebui să fie, cel puțin așa îmi imaginez, și cred că nimeni nu s-ar supăra iar eu mi-aș face treaba bine, avînd și convingerea că nu-mi ărosesc șansele pe morile de vînt.”

Și finalul...
„Nici de aici nu e de înțeles inerția politică din țară. În cel mai bun caz românii de aici uită să vorbească românește și își fac doar prieteni din afara comunității. E chiar mai ușor și mai plăcut.

Săptămîna trecută am avut întrevăderea decisivă cu directorul postului de radio interetnic. Stația oferă spații de emisie contra unor sume modice, plătite de comunități sau sponsori. Munca redactorilor (care formează un comitet ales nu de o organizație, ci de o adunare publică) este voluntară. În 1991 în Adelaide erau doar 700 de români. Acum cred că sînt cam 2000. Deci, teoretic, mi-a dat „verde”, știind că în general cei veniți din Europa de Est vin cu problemele lor după ei... Acum caut sponsori. Nu prin lumea traficantilor sau a șomerilor. Dar dacă faci socoteala... cîți mai rămîn? Deci, iluziile nu sînt prea mari...”

Sînt două cazuri diferite dar care denotă o aceeași dezordine în funcționarea unui minister care trebuie să reprezinte interesul României în lume, care trebuie să aibă simpatie față de toți cei care sînt (și) cetățeni ai statului român.

Marius Dobrin
Craiova, 20 ianuarie 1998

Stimată redacție,

Am citit cu amuzament ultimul articol al domnului Gabriel Andreescu în care el invinuiește presa pentru acuitizarea divergențelor dintre membrii coaliției guvernamentale, deoarece de multă vreme mi se pare că cei doi comentatori nelipsiți ai dumneavoastră, domnii Cornea și Gabriel Andreescu, care au tămiat cu sîrg prestațiile așa-ziselor competențe ale PD-ului în guvern, au contribuit din plin la inflamația trufiei acestui grupuscul, care pînă la urmă s-ar putea să pățească precum broasca din fabulă.

Într-adevăr, rezultatul primului an de guvernare al coaliției nu răspunde așteptării generale, convenția a avut multe stîngăcii și a greșit adesea, dar, cred, are marea calitate că, prin direcția în care se îndreaptă, cu toate poticnelile, nu semnalizează dreapta și o ia la stînga cum face PD-ul. Cît despre domnii Cornea și Andreescu, cel dintîi a fost destul de bine creionat de corespondentul dumneavoastră Damian. N-am înțeles cum s-au minimalizat prin deriziune gîinările făcute de cei care și-au agonisit case pe nedrept, ridiculizînd tocmai persoana care și-a făcut datoria. Aceasta e ideea de justiție? Dovadă că n-aveau dreptate sînt tocmai declarațiile ulterioare ale ipochimenilor respectivi de renunțare la acele case. Deci, în bună logică, întîi faci scandal și îl dai afară pe cel care îți arată că ai greșit ca pe urmă să faci ce-ți cere el. Da? Cît despre serialul encomiastic la adresa lui Adrian Severin ajunsese de necitit, depășise toate limitele. De exemplu tratatul cu Ucraina a fost prezentat ca

un mare succes cînd de fapt în cel mai bun caz poate fi socotit un semieșec. Întîi că a lăsat nerezolvată problema Insulei Șerpilor și a patolului din jur, de fapt chiar chestiunea în care se putea valorifica talentul unui negociator, dacă acesta ar fi existat și apoi partea încheiată este în varianta cea mai nedemnă. Mai proastă nu știu cum putea fi.

Cît despre mitul Băescului pot spune în cunoștință de cauză, fiind un frecvent călător cu trenul, că și acum este o aventură penibilă să călătorești cu trenurile românești după atît de multe scumpiri, care se pare că n-au folosit la mai nimic, doar să exaspereze lumea. Transportul mărfurilor a ajuns să fie ruinător. De altfel domnul Băescu a declarat o dată că-n toată lumea se renunță treptat la tren pentru transportul pe șosele, dar cum la noi acest lucru nu e posibil pentru majoritatea populației, probabil că voia să pornim pedestru cu traista-n băcă ba dea Cițan. Este adevărat ce am auzit la radio că „cel mai reformist dintre miniștrii acestui guvern” a refuzat să numească 14 directori de regiile ale căii ferate, împiedicînd restructurarea acestor regi, pînă cînd PD-ul nu va primi Bancorex-ii? Într-adevăr european și dornic de reformă rapidă.

Multă vreme am crezut că domnul Andreescu în special este un fundamentalist, un fel de bolșevic de dreapta. Dar desfășurarea evenimentelor a dovedit că domnia sa a preluat multe din arsenalul bolșevic autentic. Întîi, nu cred că poate fi considerat de dreapta și nici de centru cineva care apără pe cei care sînt împotriva revenirii la valorile democratice autentice, cum sînt respectul proprietății și al demnității personale. Apoi nici nu știu cîte figuri personale de-ale lui Octavian Paler am citit făcute de domnia sa în presă, iar în apărarea PD-iștilor a monitorizat toate acțiunile celorlalți, exagerînd după nevoie demonstrații și punînd în ecuație fapte nelegate între ele. Ce să mai zic de bizareria unor asociații de-a dreptul abracadabrante ca respectul pentru armată și biserică = legionarism.

Atitudinea domniei sale de expert în toate, arogația, modul de a trage de urechi pe toți, de la președinte la tel fel de personalități, înjosindu-i prin aceasta, fără măsură și fără necesara urbanitate a unui analist, lecțiile pe care le dă, ultima mi se pare lui Andrei Pleșu îi plasează cu totul în categoria celor pe care-i incriminează în articolul despre presă.

Mă mai întreb, ce poate fi în mintea unui om, care îi reproșează lui Pleșu apropierea de Buzura (pe care îl știu cu toate ale sale bune și rele) și care la rîndu-i a scris acel articol laudativ la adresa lui Laszlo Tokes și s-a lăsat „decorat” de acesta? Se poate compara Buzura cu Tokes?

E. Matei
Cluj, 29 ianuarie 1998

PREȚURI LA ABONAMENTELE INTERNE

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, fosti detinuti politici si veterani de război:

- Numai 12.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 38%);
- Numai 9.500 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere 51%).

Acest program este subvenționat de Asociația Est-Libertés PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- 15.000 lei pe 3 luni (reducere 23%), cu expediere la domiciliu;
- 12.000 lei pe 3 luni (reducere 38%), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat postal suma

corespunzătoare, pe adresa: **Revista „22”**

cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa:

Revista „22”
Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACHITATE

DAN PAVEL

Capitalism și neocorporatism românesc

Una dintre întrebările cruciale care se impun în acest moment – încercând să uităm de mascarada coaliției care încă mai guvernează această țară – este legată de natura actualei forme de guvernământ. Întrebarea mi-o pun tot mai obsesiv poate și pentru simplul motiv că nu l-am auzit niciodată până acum pe actualul prim-ministru al României pronunțând în mod clar și răspicat termenul de **capitalism**, pentru a desemna tipul de economie și de regim politic spre care ne îndreptăm.

Folosirea unor termeni precum economie de piață, piață liberă etc. nu garantează și drumul spre capitalism, iar dovada cea mai elocventă o avem prin ceea ce se întâmplă acum în China. În ciuda faptului că nivelul investițiilor străine din China este enorm, iar restructurarea economiei s-a făcut în ritmuri spectaculoase, cei peste un miliard de locuitori din acea țară nu trăiesc în capitalism. Revenind la persoana primului-ministru, nici nu se putea să-l auzim pe Victor Ciorbea vorbind despre capitalism și liberalism economic, din moment ce el este un fost lider sindical, silit prin funcția sa să vorbească în numele protecției sociale, adică al unei platforme social-democrate. Dacă mai punem la socoteală faptul că în trecut domnul Victor Ciorbea a candidat (fără succes) pe listele unui partid socialist obscur, atunci chiar că-ți vine să pui la îndoielă intențiile reformiste ale acelor segmente cederiste care l-au promovat pe acest om în vîrfurile executivului.

Teama mistică de capitalism, despre care nici alți politicieni sau oameni de afaceri nu se îngheșuie să vorbească, tergiversarea privatizării și a restructurării, formidabilele obstacole legislative și birocratice de care se izbesc marii investitori străini, toate acestea ne conduc către anumite concluzii cu privire la starea de fapt.

Nu știu cită intenționalitate există în ceea ce se petrece, dar impresia mea este că asistăm la consolidarea unui regim neocorporatist. Este o ironie a istoriei faptul că ideile unuia dintre cei mai mari teoreticieni mondiali ai corporatismului, Mihail Manoilescu, par a se întrupa azi, tocmai când la putere se află tărăniștii, partid din care el a și făcut parte. Mort în 1950 în închisoarea de la Sigheț, fost director al Băncii Naționale, Manoilescu este unul dintre cei mai virulenți cri-

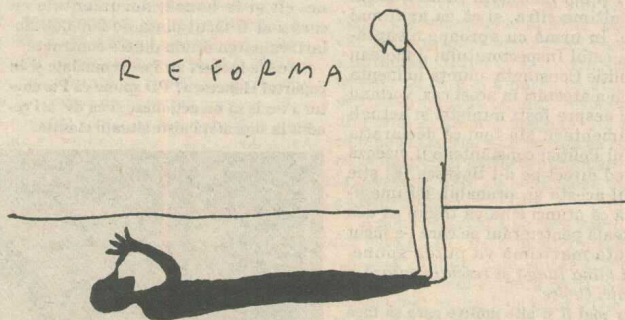
editură Alcan, anume *Le siècle du corporatisme. Doctrine du corporatisme pur et intégral și Le parti unique*).

Pornind de la concluzia că partidele politice sînt organisme perimate, Manoilescu ajungea la ideea că interesele unei națiuni și dezvoltarea ei economică nu pot fi jucate decît de organizațiile profesionale. Doar corporațiile ar fi putut juca roluri sociale, economice și politice în viața unui stat. Statul corporativ ar fi urmat să permită integrarea națională exactă a categoriilor social-economice, să asigure continuitatea categoriilor social-economice, iar corporațiile ar fi urmat să preia în primul rînd funcțiile economice de gestiune ale statului. Desigur, astăzi sîntem departe de acest model manoilescian. Însă constatăm că în economia noastră centralizată se manifestă un puternic parteneriat strategic între cei trei principali actori economici ai momen-

păra pe sindicaliști trebuia înlocuită de hotărîrea unui premier de a face în primul rînd numai pe placul investitorilor, fie ei autohtoni sau străini. Nu știu cit de deliberată este acțiunea de blocare a investițiilor străine, dar principalii beneficiari ai acesteia sînt doar industriașii și bancherii români, care nu ar putea face față nici două săptămîni unei concurențe cu marile companii transnaționale.

Pe la sfîrșitul anilor '70 și în anii '80 s-a vorbit în Occident despre *corporatismul democratic*. Datorită unei anumite încetineli a creșterii economice, ridicării inflației și a numărului de șomeri, a crescut interesul în unele democrații liberale (Austria, Elveția, țările scandinave) pentru a regulariza relațiile dintre guvern, sindicate și patronat, în scopul coordonării salariilor, prețului și politicii de investiții. Poate că nu este doar o coincidență faptul că tocmai în aceste țări relațiile dintre partide nu erau la fel de competitive precum în țări ca Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, unde ar fi fost greu să se ajungă la un asemenea „parteneriat social”. La fel de adevărat este că, dacă este să ne jucăm de-a conceptele, tot cam în aceleași țări se vorbește despre formule de tip socialist democratic; chiar fascismul a fost în perioada interbelică o încercare de a găsi o formulă de parteneriat social și economic între socialism și puternicele grupuri economice liberale, capitaliste.

România nu își poate permite luxul de a amina reformele economice, pentru că deja nivelul de trai s-a deteriorat simțitor, pînă la o cotă care permite revenirea la putere a fostei alianțe guvernamentale, cu un eventual rol crescut al forțelor populiste de tipul România Mare. În plus, întirzierea ne diminuează șansele unei integrări euro-atlantice rapide, iar modul elegant în care batem pasul pe loc a făcut ca la Washington D.C. să fie deja percepută mai bine o țară precum Bulgaria. Vecinii noștri de la sud au ajuns mai întîi în pragul dezastrului, iar cînd nu se mai putea face altceva decît să se lichideze monștrii industriali neperformanți, au trecut la reformă. Rațional ar fi să evităm acest scenariu, dar nu este cam mult să le cerem politicienilor noștri să fie și raționali?

tici interbelici ai partidelor istorice, în special al Partidului Național Liberal. Politicianismul, corupția și lipsa de principii a acestor partide l-au determinat pe Manoilescu să opteze, din punct de vedere pragmatic, pentru reducerea în țară a regelui Carol al II-lea (cel de care se leagă începutul sfîrșitului democrației noastre interbelice) și către simpatia legionară, iar din punct de vedere teoretic, către doctrina corporatistă sau chiar corporatist-fascistă și teoria partidului unic (în acest sens este suficient să amintesc de două cărți care au apărut, în 1934 și 1937, la Paris, la cunoscuta

tului: sindicate-patronat-guvern. Nu se poate face o mișcare în politica economică a acestei țări fără ca să fie incluse în negocieri și sindicatele. În mod absolut ciudat, se prelungeste ceea ce exasperantă tergiversare a reformei economice, despre care scriam pe vremea guvernului Văcăroiu, iar tendințele neocorporatiste sînt la fel de puternice. Faptul că, de la bun început, guvernul Ciorbea a cedat la presiunea muncitorilor (să ne reamintim de blocarea drumurilor la Brașov) a însemnat parafarea unui parteneriat economic care a înăbușit reforma. Frica lui Victor Ciorbea de a nu-i su-

Concurs cu premii,
ediția '98

Rezultatul concursului inițiat de revista „22” este următorul:

Comentariu politic

PREMIUL I

– nu s-a acordat

PREMIUL II

– Pavel Lucescu

PREMIUL III

– Adrian Hoarcă

– Liviu Brătescu

– Mihai Bădic

– Cristian Ovidiu Seserman

Comentariu economic

PREMIUL I

– nu s-a acordat

PREMIUL II

– Alexandru Blada

– Gabriel Marian State

Premiile se vor decerna luni, 2 martie 1998, ora 12.00, la sediul Grupului pentru Dialog Social, Calea Victoriei 120, București.

Președintele Italiei la București

Pe 18 februarie președintele Italiei, Oscar Luigi Scalfaro, s-a aflat într-o vizită oficială în România la invitația președintelui Emil Constantinescu. Cei doi șefi de stat au discutat despre stringerea relațiilor culturale și economice între cele două țări. Președintele Italiei a afirmat într-o conferință de presă: „Angajamentul Italiei este cel de a rămîne alături de România pentru ca țara dumneavoastră să ajungă în deplinătatea drepturilor în comunitatea europeană și chiar în planul securității internaționale”. Președinții României și Italiei au discutat de asemenea despre criza irakiană. Italia cere rezolvarea crizei pe cale diplomatică și dezavuează poziția dură a SUA, în timp ce România, deși se pronunță pentru rezolvarea pașnică a crizei, s-a declarat de partea Statelor Unite, inclusiv printr-o participare militară în cazul unui război.

PD împotriva Ordonanței nr. 22

Comisia pentru Administrație Publică din Senat a respins pe 18 februarie Ordonanța Guvernamentală 22/1997 privind modificarea și completarea Le-

gii administrației publice locale. Împotriva ordonanței au votat senatorii opoziției și cei ai Partidului Democrat. Votul comisiei este unul consultativ, dar el influențează în mare măsură votul din plenul Senatului. Respingerea ordonanței care permitea persoanelor ce exercită funcția de ministru să ocupe un loc și în administrația publică locală (consilieri, primari) l-a vizat direct pe primul-ministru Victor Ciorbea, care deține și funcția de primar al Bucureștiului. Liderii PNȚCD consideră că, prin votul său, PD a încălcat protocolul coaliției și speră ca pînă la votul în plen PD să-și schimbe poziția. PD avizase favorabil, pe cînd se afla la guvernare, Ordonanța de Urgență nr. 22 privind modificarea Legii administrației locale.

Președintele Moldovei în România

Președintele Republicii Moldova, Petru Lucinschi, a făcut pe 21 februarie o vizită de o zi în România. El s-a întîlnit la Galați cu președintele României, Emil Constantinescu, și a participat, la sediul Prefecturii din Galați, la reuniunea intitulată „Cooperarea româno-moldovenească în Euroregiunea Dunării de Jos”.

Directorul SIE a depus jurămîntul

Directorul Serviciului de Informații Externe al României, Cătălin Harnagea, a depus pe 19 februarie jurămîntul în fața președintelui României, Emil Constantinescu. Cu această ocazie, șeful statului a precizat că SIE are datoria de a sprijini prin mijloace specifice integrarea României în structurile europene și euro-atlantice, orientîndu-se și spre obținerea informațiilor despre agenții economice externi interesați să participe la procesul de privatizare din România.

HUMANITAS
Cartea care dărmuie

În curînd, debutul seriei
GHIDURILE HUMANITAS:

Cum să ascultăm muzica

Ghid realizat

sub îndrumarea lui

George Bălan

Cu desene de

Rareș Pantea

Seria apare în noul
domeniu editorial „Humanitas
Practic”

De ce a fost atacată Alianța Civică

Interviu cu VALERIAN STAN, președinte executiv al Alianței Civice, realizat de RODICA PALADE

În urma acuzațiilor pe care vi le-a adus d-l Bănescu săptămîna trecută, Alianța Civică a devenit vedetă...

Vedeta este d-l Bănescu. Sînt sigur că el nu are nici o probă care să-i susțină afirmațiile. Este, pur și simplu, o calomnie pe care nici nu o poți comenta. Poți doar să te întrebi de ce vine ea în acest moment și de ce o face d-l Bănescu în numele partidului. Pînă la ora aceasta, partidul nu s-a dezis de afirmațiile, de-a dreptul caraghioase, ale d-lui Bănescu.

Da, dar în același timp, este adevărat că din AC au venit mai mulți oameni care acum dețin posturi importante în guvern, inclusiv președintele Constantinescu. Raționamentul d-lui Bănescu indică faptul că, în final, AC are ca obiectiv instalarea monarhiei.

Este adevărat că domnul președinte Constantinescu și alți oameni din structurile puterii provin din AC. Însă niciodată Alianța nu a controlat activitatea acestor oameni, nu le-a impus politica de guvernare. Ei au avut o totală independență din momentul în care au ajuns pe aceste funcții și știu că domnul președinte Constantinescu poate confirma faptul că AC nu a exercitat asupra domniei sale nici un fel de presiune. Deși au fost momente în care ne-am dorit să fie mai aproape de spiritul Alianței Civice. De altminteri, cred că n-ar fi fost rău ca domnul președinte să dea un semnal privind falsa legătură pe care d-l Bănescu a făcut-o cu discursul său, interpretat de acesta ca o polemică împotriva AC. Nu cred că președintele a ținut acel discurs cu intenția pe care i-o atribuie d-l Bănescu. În privința intenției Alianței de a instaura monarhia, e un scenariu pe care nu știu cine l-a sugerat d-lui Bănescu, în afara propriei imaginații. Noi avem discursul și întreaga activitate la vedere. Nu imaginăm scenariu prin care să răsturnăm ordinea constituțională.

Care să fi fost motivele d-lui Bănescu de a ataca AC?

Atunci, de ce a făcut d-l Bănescu această afirmație și de ce în acest moment?

Declarația a fost făcută chiar după semnarea protocolului și indică, după părerea mea, intenția PD de a nu lua deloc în serios acest protocol. Pe de altă parte, cred că este vorba și despre

acest stil extravagant al vicepreședintelui PD, care își dorește cu tot dinadinsul să fie în permanență în atenția publică. Agitația d-lui Traian Bănescu a crescut brusc la mijlocul săptămîinii trecute. Cred că este o legătură între această agitație și arestările care au început să se facă la Compania Națională Maritimă Petromin. Din datele pe care le am din timpul în care m-am aflat la conducerea Departamentului de Control al Guvernului (calitate în care am organizat comisia guvernamentală care a verificat activitatea flotei) d-l Bănescu are o culpă importantă în distrugerea flotei. Sînt indicii că acolo s-au produs neregulile la nivelul a aproximativ 300 de milioane de dolari și am informații că nu aceasta ar fi ultima cifră, și că ea ar fi mai mare. În urmă cu aproape o săptămînă, șeful Inspectoratului Județean de Poliție Constanța anunța iminența unor noi arestări în acest caz, vorbind chiar despre foști miniștri și actuali parlamentari. Mă tem că declarația șefului Poliției constănțene îl vizează în mod direct pe d-l Bănescu. El știe lucrul acesta și, probabil, își imaginează că atunci cînd va trebui să dea socoteală pentru răul pe care l-a făcut în flota maritimă va putea spune: „Iată mina lungă și resentimentară a Alianței Civice”.

Ar mai fi și alte motive care să facă PD să aibă o atitudine atît de inverșunată împotriva AC?

Am verificat multe dosare și am făcut-o fără o premeditare politică. Am reținut unele date ținînd de activitatea acestui partid cînd a fost la guvernare. În afară de acest dosar nefecit al distrugerii flotei maritime comerciale și de cel al abuzurilor locative ale unora dintre liderii PD, mai sînt și alte chestiuni ținînd de perioada de guvernare a PD. Am în vedere neregulile pe care domnul Roman le-a săvîrșit atunci cînd l-a improvizat, în calitate de prim-ministru, fără să aibă vreo îndreptățire legală, pe domnul Ion Țiriac, cu vile, imobile și terenuri, în București și în afara Bucureștiului. Domnul Roman a făcut-o prin hotărîri de guvern pe care le-a emis în nume personal, fără să obțină acordul guvernului. După aceea, mai sînt chestiuni ținînd de două contracte de lobby pe care domnul Roman, împreună cu Adrian Severin și Adrian Sirbu le-au încheiat în 1990 cu două firme

din SUA. Felul în care au fost „executate” aceste contracte vorbește despre lipsa de profesionalism și totala ineficiență a demersului făcut de diplomația și de administrația românească. Cele două firme din SUA nu aveau nici cele mai elementare date despre România. Confundau capitala României cu Budapesta, iar una dintre firme vorbea despre diligența pe care o va depune ca să determine accesul României în GATT. Or, România era membră în GATT cu mult înainte ca domnul Roman să facă lobby-ul respectiv. În momentul acesta, la opt ani de la plata acelor bani, Parchetul General spune că este în imposibilitate de a găsi, atît la Ministerul de Externe, cît și la bancă, documentele cu care s-ar fi făcut plata de 200.000 dolari, valoarea unuia dintre contracte.

Aceste lucruri au fost semnalate și în raportul Honcescu? PD spune că Parchetul a decis să nu acționeze și că dv. ați redus la suprafață niște situații clasate.

ECONOMIE

DAN HERA

S-au redus taxele vamale

La 1 februarie 1993, țara noastră a semnat Acordul de Asociere la UE. Principala clauză a acestui document prevede crearea, pînă în anul 2002, a unei zone de liber schimb pentru produsele industriale între România și UE.

Principiile acestui Acord sînt: reciprocitatea (ambele părți beneficiază de drepturi și obligații egale), transparența (informarea reciprocă înaintea luării unei măsuri care afectează relațiile comerciale bilaterale), gradualitatea (liberalizarea se face treptat) și asimetria (concesiile UE sînt realizate mai repede decît cele făcute de România).

Una dintre scadențele Acordului convenit cu țara noastră a fost 1 ianuarie 1998. De la această

dată, o serie de îngrădiri ale schimburilor comerciale cu UE au fost eliminate, după ce, cu exact un an înainte, taxele vamale aplicabile de către UE la comerțul cu România au fost și ele ridicate, conform Acordului. Așadar, acum a venit rîndul țării noastre să facă un pas în acest domeniu. Astfel, sînt eliminate complet contingentele (limitări calitative și cantitative făcute pentru a păstra un echilibru pe piața internă) la exporturile românești pe piața UE, precum și comisiunile la formalitățile vamale. Reducerea taxelor vamale vizează majoritatea produselor industriale. Ele sînt reduse în medie cu 25% sau eliminate integral la o serie de bunuri (hîrtie, metale neferoase prelucrate, instrumente de măsură, telefoane, copiatoare etc.) ale căror taxe erau, oricum, destul de scăzute (sub 8%).

Dispariția contingentării a dus la creșterea prețurilor unor materii prime autohtone. Aceste prețuri au ajuns acum, datorită cererii, la nivelul celor de pe piețele externe, și o serie de ramuri industriale, cum ar fi întreprinderile de mobilă, sînt astfel amenințate de faliment. Protestele energice ale unor astfel de firme, precum și lobby-ul lor, au sesizat Legislativul, care a luat în discuție problema eliminării taxelor vamale.

După cum am spus, Acordul European există de mai bine de cinci ani. În tot acest timp, fabricile de

mobilă nu au făcut mai nimic pentru a se restructura. Or, gradualitatea și asimetria au apărut tocmai în ideea de a permite această restructurare. Prin urmare, protestele managerilor societăților afectate, ca și ale parlamentarilor care îi susțin, sînt jîgnitoare pentru ei înșiși. Este inadmisibil ca aceste întreprinderi să nu fi fost pregătite pentru acest pas, repet, cunoscut din 1993, mai ales că posibilitatea de a exporta fusese facilitată de principiul asimetriei. Este evident că, în ipoteza amînării recentului pas spre liberalizare, aceste întreprinderi ar fi cel puțin la fel de nepregătite, la următoarea scadență, ca și acum.

Cazul fabricilor de mobilă se extinde, din păcate, la nivelul marii majorități a întreprinderilor afectate de recente reduceri de taxe. Nerestructurate fiind, multe firme românești au acum dificultăți, care i-au determinat pe unii să dorească păstrarea restricțiilor vamale. Ideea revenirii asupra deciziei, apărută în miștile unor parlamentari și gazetari, este și neeconomică – aceste întreprinderi nu se vor restructura atîta timp cît nu sînt obligate –, și aberantă, pentru că ea ar însemna, pur și simplu, înghețarea Acordului de Asociere – deci și a aderării la UE – și chiar un probabil război comercial. Și aceasta numai pentru că, în toți acești cinci ani, o serie de manageri români nu au binevoit să-și pregătească

inte, de guvernul Roman. Era vorba de HG 140/1990 și de un decret-lege care prevedea în mod foarte precis cum se elaborau și se adoptau hotărârile de guvern. Domnul Roman a încălcat în mod flagrant aceste proceduri. Deci, susținerea Parchetului General a fost absolut netemeinică. În al doilea rând, Parchetul General a mai susținut că, până la urmă, nu se poate angaja răspunderea acelor demnitari și pentru faptul că nu exista legea răspunderii ministeriale. Cu alte cuvinte, Parchetul General sugerează că orice fapt ar fi comis acei oameni, în perioada în care erau pe funcțiile pe care erau, nu ar fi putut să răspundă vreodată, pentru că nu exista legea responsabilității ministeriale. În lipsa acestei legi, erau operate însă dispozițiile Codului penal. Și lucrul acesta îl știa foarte bine Parchetul, atunci când a dat soluția despre care v-am vorbit. Aș mai aminti și faptul că în documentele Departamentului de Control al Guvernului se găsesc și constatări de o gravitate foarte mare cu privire la ceea ce a făcut domnul Bogdan Niculescu-Duvăz la Ministerul Tineretului și Sportului, când conducea acest minister. E vorba de acte abuzive, prin care au fost cheltuite sume mari de bani, de ordinul de milioane de lei, la valoarea pe care o avea leul în 1990. Există acte de constatare pe care domnul Roman însuși le-a văzut și a confirmat în scris faptul că domnul Duvăz a produs grave nereguli.

Dar și Gabriel Andreescu atacă AC

În ultimul său text din „22”, Gabriel Andreescu avea o demonstrație că AC ar fi contribuit la destrămarea coaliției.

Nu pun la îndoială onestitatea lui Gabriel Andreescu, dar de data aceasta cred că nu are dreptate. Competența și buna-credință cu care s-a implicat în viața publică de după revoluție au fost un câștig important. Efortul lui, ca activist pentru drepturile omului și pentru normalizarea relațiilor interetnice, este singular. Reamintesc, el a fost unul dintre fondatorii AC și unul din președinții ei, care a făcut tot ce a putut (chiar dacă pentru un timp mai scurt) ca să ajute acolo unde era mai multă nevoie de pricepere și de dăruire lui.

Știm multe din nemulțumirile lui Gabriel Andreescu. Unele dintre ele sînt și ale mele și ale colegilor mei din Alianță. Observația pe care Gabriel o face cu privire la egocentrism este esențială și nu știu ca mulți s-o mai fi făcut până acum. „Numai eu și parti-

dul meu contăm!” – iată mentalitatea care face, cred, cel mai mare rău. Intoleranța și simularea dialogului sînt extrem de grave. Sînt de acord cu Gabriel Andreescu; ce nu pot să înțeleg este cum de reproduce el cititorilor și Alianței Civice citate moralizatoare despre egocentrism tocmai din Adrian Severin. Nu teribilismele miniștrilor Severin și Bănescu au declanșat spectacolul acesta care pare a nu se mai sfîrși? Ce prerogative ministeriale obligau, de pildă, pe domnul Severin să producă „bomba spionilor”? Nu setea nestăpînită de publicitate l-a împins și pe d-l Bănescu la fel de fel de declarații și acuze?

„Așa cum îl știu, am toate motivele să cred că, mai devreme sau mai târziu, Gabriel Andreescu va regreta declarația aceasta”

În ceea ce spune, cred că Gabriel Andreescu are dreptate și când vorbește despre nevoia de reconciliere între CDR și PD. Pentru asta sînt necesare, după părerea mea, două condiții: buna-credință și clarificarea chestiunilor ținînd de obiectul disensiunilor. În legătură cu prima condiție, este clar că ambele părți ar fi trebuit să facă un efort mai important. Asta înseamnă, de exemplu, că dacă la Strasbourg vorbești, asemeni domnului Severin, despre necesitatea „demantelării” structurilor comuniste, același discurs trebuie să-l ai și la București, însă susținînd, de pildă, accesul la dosarele Securității. Cit privește a doua condiție, trebuie înțelese că guvernarea în comun nu poate pune între paranteze restabilirea legalității încălcate prin acte de guvernare anterioare lui 1996. Au fost voci care au contestat preocuparea pentru înlăturarea unor nereguli (patrimoniale, mai ales) comise în anii guvernării Roman. Liderii PD au reacționat, se știe, cu violență, oprind verificările. Or, în situația aceasta, ce ar fi fost mai firesc și mai productiv decît ca PD să fi colaborat pentru lămurirea lucrurilor și, în final, să se fi ajuns la restabilirea legalității? Gabriel Andreescu mai spune un lucru, că „liderii AC au avut rolul determinant în spargerea coaliției”. Eu nu știu o altă declarație mai lipsită de acoperire a lui Gabriel Andreescu. Așa cum îl știu, am toate motivele să cred că mai devreme sau mai târziu Gabriel Andreescu va regreta declarația aceasta. La fel, m-aș opri la ceea ce spune el, că AC a avut o atitudine partizană în co-

aliție. „A atacat”, spune Gabriel, punînd verbul el însuși între ghilimele, numai o parte. Aici sînt de făcut două observații. Mai întîi, în discuție sînt lucruri de o gravitate diferită, atunci cînd te raportezi la activitatea și prestația celor doi parteneri de coaliție. Pe de o parte, nu poți să nu ai în vedere faptul că PD are de lămurit lucruri de o importanță aparte, ținînd de minerade, de distrugerea flotei, de tot rolul pe care PD l-a avut în actuala criză politică. Vîzînd cealaltă parte, Gabriel Andreescu vorbește despre „etica deficitară” a unor persoane din conducerea PNȚCD. Eu nu spun că nu s-ar putea ca Gabriel Andreescu să aibă dreptate. Însă este firesc ca, atunci cînd faci afirmații de o gravitate așa de mare, imediat să și nominalizezi, și să probezi. El susține că cei din conducerea Alianței știu, ca și el, despre liderii de frunte ai CDR care au cerut falsificarea de declarații pentru a obține certificate de revoluționar. Numai că noi nu știm absolut nimic despre ceea ce Gabriel susține că știe că noi știm. Lipsa aceasta de precizie contrazice stilul de pînă acum al lui Gabriel Andreescu. După cum contrazice și atenția pe care el a dat-o, ca activist pentru drepturile omului, respectării dreptului la propria imagine. Mă tem că pînă și Gabriel este pe cale să cedeze zvonisticii și folclorismului care, de la o vreme, pare să controleze viața noastră politică.

A doua observație pe care vreau s-o fac este că AC nu a făcut reproșuri („atacat” public, cum spune Gabriel Andreescu) unei singure părți. Sigur că cele mai multe le-a făcut PD-ului, și nu cred că trebuie să reiau pentru cititorii dv. argumentele acestei atitudini. AC a avut însă nemulțumiri dintre cele mai serioase, pe care le-a exprimat public în termenii cei mai categorici, și față de CDR. Sigur că aceste critici nu au vizat un comportament la fel de culpabil ca cel al PD. Însă ele au existat, și cititorii revistei „22” știu prea bine lucrul acesta. Este de notorietate că Alianța Civică a ajuns să pună în discuție chiar apartenența sa la CDR.

Gabriel mai face și unele judecăți de valoare, unele cel puțin aproximative, altele nedrepte. Spune că PD a venit cu cea mai bună echipă ministerială. Aș vrea să amintesc prestația, contestată unanim, a ministrului Ceretării, Bogdan Bujor Teodoriu. Apoi, d-l Bănescu, în opinia mea, nu a avut nici pe departe cea mai bună prestație la Ministerul Transporturilor, și o analiză atentă a activității sale mă tem că îmi va da dreptate. Este sufi-

cient să vezi ce se întîmplă azi în transportul feroviar, ca să admîți că lucrurile nu stau așa, că d-l Bănescu nu a avut activitatea cea mai bună. A fost preocupat cu totul excesiv, și în modul cel mai obsesiv, de publicitatea personală. A se vedea spectacolul acela costisitor, de miliarde de lei, cu plăcuțele „aici sînt banii dv.” (afacere care, se pare, nici ea nu este foarte curată, după cum scriu zilele acestea ziarele). D-l Bănescu nu a lămurit nici pînă acum acuzele pe care presa i le-a adus referitor la falsificarea hotărîrii de guvern, atunci cînd în fața cifrei „400.000”, d-l Bănescu și-a permis să pună un „1”, transformînd-o în un milion patru sute de mii de lei. M-aș mai opri și la o nedreptate în care Gabriel Andreescu perseverează de mult timp. Aceea a acuzelor pe care le aduce lui Petre Mihai Băcanu și *România liberă*. P.M. Băcanu și ziarul pe care îl conduce au avut un rol foarte important în evoluția democratică a societății românești de după revoluție. Peste lucrul acesta nu se poate trece ușor cu vederea.

Nu aș fi insistat asupra comentariilor lui Gabriel Andreescu dacă ele nu ar fi aparținut unui om căruia îi port un respect aparte. Ceea ce nu mă împiedică să repet că eu cred că de data aceasta Gabriel Andreescu nu a avut dreptate.

Vă mulțumesc.

Și eu vă mulțumesc. Regret că „se-đuși” de o realitate politică atît de antrenantă nu ne-am mai oprit și la preocupările de bază ale Alianței Civice, în special asupra programelor de educație și de asistență civică la care lucrăm.

O observație

Afirmația din numărul anterior al revistei „22”, că liderii AC ar fi avut „rolul lor determinant în spargerea coaliției” este desigur excesivă. În primul rînd, coaliția nu s-a spart – pînă acum, dintre membri, doar AC a solicitat public spargerea ei – ci funcționează după alt tip de înțelegere. Am avut în minte, de fapt, responsabilitatea față de criza politică actuală. Dar a vorbi despre un „rol determinant” al AC pentru criza politică prin care trecem este de asemenea prea mult.

În legătură cu datele oferite de Valerian Stan, eu nu le am, desigur. Cine ar putea pune în discuție necesitatea aplicării legii? Atenție însă la graba de a ne pronunța în numele ei.

GABRIEL ANDREESCU

firmele pentru pasul făcut la 1 ianuarie 1998.

Pentru consumatorul român, reducerile de taxe vamale la import sînt, evident, benefice. Logic ar fi ca prețurile produselor taxate mai puțin să scadă. Spre exemplu, un televizor, care costa 4 milioane, ar trebui să coste acum, după trecerea prin vamă, 3,75 milioane, ceea ce este o reducere sensibilă. În afară de preț, consumatorul ar mai fi avantajat și de diversificarea ofertei.

Indiferent dacă este făcută acum sau peste 10 ani, integral sau în trepte, intrarea într-o zonă de liber schimb va afecta grav economia noastră în caz că ea nu devine mai eficientă. Și această eficiență poate fi cîștigată doar prin restructurarea întreprinderilor. Exporturile noastre, atît de mici, sînt etalonul competitivității. În plus, mare parte a lor este făcută pe seama cheltuielilor cu importurile, care reprezintă 85% din suma încasată la export. Ceea ce a mai rămas – 15% (adică 15 lei la fiecare 100 încasați) –, este împărțit între cheltuieli de producție și profit (al întreprinderii și al exportatorului). Deci, cea mai mare parte a economiei românești este ineficientă, iar restul, aproape ineficient.

De circa 20 de ani, nivelul tehnologic nu s-a modificat semnificativ în România. În tot acest timp, în Vest au fost depășite câteva cicluri tehnologice, cu alte cuvinte, utilajele au fost schimbate integral de

cîteva ori. La noi, în afara înapoierii, uzura fizică a deteriorat și mai mult acest modest nivel. Pe deasupra, utilajul este folosit ineficient pentru că se produce puțin, prost, scump și, deci, nevandabil. Fără restructurare, adică folosirea cit mai eficientă a acestui capital fix, și fără masive investiții, care pot veni doar după privatizare, în special din exterior, România nu are șanse de progres. Guvernul trebuie, așadar, să întreprindă privatizarea și restructurarea. Dacă se va speria din nou de tensiunile sociale sau va fi în continuare înțepenit în stereotipurile politice, el nu va realiza nimic din recent lansatul Program de guvernare, care, între noi fie spus, arată că Guvernul vrea reformă.

După Revoluție, România a excelat în a „gradualiza” reforma, dar, în opt ani, eficiența întreprinderii nu a crescut semnificativ, ba dimpotrivă. Este clar că dacă nu sînt puși în fața unei situații-limită, managerii nu fac nimic pentru creșterea eficienței întreprinderilor. Dacă reforma nu impune în economia noastră diferența rentabil=prosper; nerentabil=faliment, vom rămîne permanent în această sărăcie cronică, care se tot adîncește datorită inflației. Iar verdictul este doar amînat; mai devreme sau mai târziu, cei ineficienți tot vor dispărea, dar problema este că numărul lor crește în timp, iar decalajul față de o societate normală se lărgeste. Mai târziu ar putea fi mult prea târziu...

Din nou titluri de stat

Pe 18 februarie, Ministerul de Finanțe a lansat o nouă emisiune de certificate de depozit (titluri de stat) adresată populației. Cele 200.000 de titluri de stat (în valoare de 1 milion de lei fiecare) au aceleași condiții de vînzare ca și cele oferite la sfîrșitul lui ianuarie: 75% dobîndă anuală și scadența la trei luni. Și de data aceasta succesul operațiunii a fost deosebit, fiind obținute 196,17 miliarde lei, din cele 200 propuse. Restul titlurilor nu vor mai fi vindute.

Negocierile cu FMI în dificultate

În pofida optimismului afișat de Victor Ciorbea, surse din Guvern vorbesc de un impas. Negociatorul-șef al FMI, Poul Thomsen, ar fi nemulțumit de modul în care este construit bugetul, întîzirea restructurării regiilor și propunerea lui Daniel Dăianu de a se introduce o taxă de solidaritate. Deși reprezentantul FMI ar fi propus, conform aceluiași surse, o creștere a TVA pentru a se acoperi deficitul bugetar, pînă la urmă este posibil să se ajungă la soluția creșterii prețurilor la carburanți. Mandatul delegației de negociații române a fost prelungit pînă la finalizarea discuțiilor care, speră Victor Ciorbea, va avea loc „la jumătatea săptămîinii” actuale.

Școlile de știință politică, încotro?

„Cea mai originală și mai creatoare contribuție a culturii române de după 1989 este incipienta politologie românească. Sub regimul totalitar anterior, o astfel de preocupare era, teoretic și practic, imposibilă“. Așa își începe Adrian Marino studiul său intitulat „Problemele politologiei românești“ (Sfera Politicii nr. 34, 1995). Dacă Adrian Marino are dreptate, și are, este de prisos să spunem că o școală de știință politică era de neimaginat în România comunistă (nu punem la socoteală învățământul politic de la Academia „Ștefan Gheorghiu“). Aceste școli au fost înființate după '90. Dar le-a fost dat să trăiască în același „vid“ de cultură a politiciii. Au pornit greu, simpla lor apariție nu a suplinit, nu avea nici cum de altfel, lipsa experienței într-un domeniu atât de actual și schimbător în același timp. Într-o societate în care inconsecvența și incultura clasei politice poartă numele de „strategie de partid“ miza unui asemenea tip de învățământ este enormă. O parte din absolvenții acestor școli vor reprezenta, fără îndoială, clasa politică de mâine. De felul în care sînt ei formați depinde nu numai viitorul lor ci, în mare parte, al tuturor.

În învățământul de stat, două astfel de școli au fost înființate în București, în anii '90-'91. Alte două funcționează în Cluj și lași în cadrul universităților din aceste orașe. În învățământul particular numărul lor a fost foarte mare, dar nici una dintre ele nu a fost autorizată de Comisia Națională de Evaluare și Acreditare Academică (CNEAA). Cum s-au dezvoltat cele rămase, ce pregătire au profesorii care predau aici, care sînt „obiectivele“ pedagogice? Fără îndoială, crearea lor era cit se poate de necesară. Dar: răspund ele, în 1998, cerințelor „de calitate“, ce sînt și trebuie pretinse unui astfel de învățământ? Formează ele elitele pe care școlile europene în domeniu le formează?

Ieri și azi

Cele două școli care funcționează în București sînt: Școala Națională de Studii Politice și Administrative (SNSPA) și Facultatea de Științe Politice și Administrative din cadrul Universității București. Prima care a primit aviz de funcționare, în 1990, a fost SNSPA (la vremea respectivă se numea Facultatea de Înalte Studii Politice și funcționa în cadrul Universității București). Facultatea, prin cadrele didactice urmasă directă a Academiei „Ștefan Gheorghiu“ (imediat după '90 Academia s-a separat în trei ramuri, una dintre acestea fiind Facultatea de Înalte Studii Politice), avea sediu și dotări tehnice și n-a fost foarte greu, în acea perioadă, să primească un aviz de funcționare pe segmentul de învățământ pe care și-l propusese. Scopul declarat era pregătirea, la nivel postuniversitar, în domeniul științelor politice și administrative. În 1991 ia ființă Școala Națională de Studii Politice și Administrative (HG nr. 183). Instituția capătă personalitate juridică, încorporează Facultatea de Înalte Studii Politice și se rupe de Universitate, rămînd doar sub controlul MEN (pe atunci Ministerul Învățământului). În 1995, prin Hotărîrea de Guvern nr. 542, se decide crearea în cadrul SNSPA a învățământului universitar de patru ani în domeniile politic și administrativ. La această oră SNSPA funcționează cu următoarele departamente: învățământ de lungă durată (patru ani) – Facultatea de Științe Politice, Facultatea de Administrație Publică; învățământ de scurtă durată (trei ani) – colegiul de Administrație Publică; învățământ postuniversitar (doi ani) pentru Facultatea de Științe Politice, Facultatea de Administrație Publică, Departamentul pentru Relații Internaționale și Integrare Europeană, Departamentul de Comunicare Socială și Relații Publice, Departamentul de Management – IROMA.

Povestea Facultății de Științe Politice și Administrative este puțin mai complicată. A fost fondată în 1991, dar nu pe actualul profil, ci pe acela al „științelor umane“ – numele exact era Facultatea Internațională de Științe Umane –, denumire și program, la vremea înființării, destul de ambigue. Predarea se făcea în limba franceză. În 1994, în urma vizitei comisiei de profil din cadrul CNEAA, s-a constatat că facultatea nu putea fi încadrată în nici unul dintre profilurile pentru care se dădeau autorizații și apoi acreditări. Comisia de istorie a recomandat ca facultatea să se specializeze pe științe politice pentru a putea fi recunoscută. În urma acestei recomandări, facultatea abandonează

studiul „științelor umane“, își reconvertește profilul și-și ia denumirea pe care o păstrează și astăzi. Începînd din acel an studenții au putut opta în cadrul secțiilor de Științe Politice și Administrație publică și pentru studiul în limba română. În 1997 se înființează o secție cu predare în limba engleză. Actualmente facultatea funcționează cu următoarele profiluri: Științe Politice cu specializările: Științe Politice în limba franceză, Științe Politice în limba engleză, Științe Politice. Științe administrative cu specializarea Administrație Publică; Studii aprofundate (masterat) cu specializările: Studii Europene în limba franceză, Relații Internaționale și Știința Politică.

Relațiile dintre cele două instituții n-au fost întotdeauna dintre cele mai bune. În fapt, cele două școli au urmat, respectînd dimensiunile, polarizarea societății și rivalitatea clasei politice, de după 1990. SNSPA, „descendentă“ directă a Academiei „Ștefan Gheorghiu“, beneficia nu numai de tot suportul logistic moștenit de la defuncta instituție comunistă, dar și de sprijinul constant al clasei politice aflate atunci la putere. După plecarea din clădirea fostei Academii „Ștefan Gheorghiu“, SNSPA a obținut un sediu în strada Povernei, într-o clădire ce aparținuse pînă atunci Serviciului Român de

Informații. Ovidiu Trăsnea, fost profesor al Academiei „Ștefan Gheorghiu“, care a și înființat SNSPA, era profesorul cu care Virgil Măgureanu, fostul director al SRI, își susținuse teza de doctorat. După plecarea din fruntea SRI, Virgil Măgureanu a intrat în politică și este membru marcant al partidului Noua Românie, al cărui președinte este chiar Ovidiu Trăsnea.

Aflată de cealaltă parte a baricadei, Facultatea de Științe Politice și Administrative nu a avut parte de un astfel de sprijin. A avut în schimb suportul Universității (al cărei rector, Emil Constantinescu, era pe atunci unul dintre liderii marcantii ai opoziției) și a beneficiat astfel de prestigiul conferit de apartenența la structura universitară. Cînd SNSPA și-a exprimat dorința (a făcut-o în mai multe rînduri) de a fi cooptată în structura Universității din București a fost refuzată. Polarizarea a fost (intrucîtva ea rămîne încă valabilă) palpabilă și la nivelul profesorilor. Principalii „actori“, figuri publice, au respectat în felul lor „emblema“ falsă ori adevărată a instituțiilor. Cei mai cunoscuți profesori (mulți dintre ei aflați în arena politică) din SNSPA erau apropiați partidului aflat pe vremea aceea la guvernare: Ovidiu Trăsnea, Ioan Mircea Pașcu, generalul Codîță (fost consilier al președintelui Ion Iliescu), Vasile Secăreș, Vladimir Pasti etc. De cealaltă parte, figuri, și ele cunoscute, prin opoziția manifestată față de regim și apropierea de opoziție: Stelian Tănase, Zoe Petre, Dan Pavel, Alexandru Dușu etc. Nu întotdeauna această polaritate a fost respectată. Fostul ministru de Externe în guvernul Văcăroiu, Teodor Meleșcanu, era și este profesor la Facultatea de Științe Politice și Administrative.

Lucrurile stau astăzi oarecum altfel în aceste școli au fost cooptați profesori tineri ce între timp și-au completat studiile în diferite universități occidentale sau au venit din instituții ale societății civile: Renate Weber, Cristian Pîrvulescu, Andrei Țăranu la SNSPA; Cristian Preda, Iulia Motoc, Dan Petre, la Facultatea de Studii Politice și Administrative. Aceasta este situația generală: pe de o parte, generația de profesori trecuți de 40 de ani proveniți prin „reconversie“ din alte specializări (sociologie, filosofie etc.) și acești, de cele mai multe ori, foarte tineri profesori școlii în universități de profil din Occident.

Existența a două instituții cu profil identic, dincolo de rivalitățile „ideologice“, a născut în timp o concurență benefică pe plan profesional. Studenții au putut să „aleagă“, deși, în lipsa unor cărți de vizită, este deocamdată destul de greu de ales. Pentru SNSPA spațiile, dotarea tehnică, ușurința pentru absolvenții de a fi incluși în aparatul administrativ (este vorba de cei cu studii postuniversitare, pentru că deocamdată o gene-

rație de absolvenți de facultate nu există) a fost întotdeauna un atu. Facultatea de Științe Politice și Administrative cu un sediu mult mai modest, înghesit și aproape sufocant (acuta lipsă de bani este o evidență), din strada Sfîntul Ștefan, și-a scos la bătaie cadrele didactice mult mai titrate. Nu de mult însă facultatea a achiziționat 25 de calculatoare, și-a instalat Internet.

Tot în ultimul an, prin introducerea sistemului de credite transferabile, studenții au posibilitatea să urmărească și să-și susțină examenele la un obiect sau altul, în funcție de preferințe, fie la SNSPA fie la Facultatea de Științe Politice și Administrative.

Aproximativ 20% dintre studenți (proporție aproximativ valabilă pentru ambele instituții) primesc burse de studiu în universitățile de profil din străinătate. Juriul de acordare a bursei este format, susțin cadrele didactice, din profesori străini. Studenții cred însă că nu întotdeauna ele sînt acordate în funcție de performanțe. În fond, care este interesul pentru astfel de școli? O bursă, un loc de muncă? Și una, și alta. Aproximativ 30% din absolvenții Facultății de Științe Politice și Administrative își continuă studiile aprofundate și doctoratele în țară și străinătate (mai ales în Europa). Plaja de posibilități pentru ceilalți absolvenți este, la rîndul ei, destul de largă (Ministerul de Externe, Banca Națională, Președinție, birouri de consultanță, piața de capital, comisiile parlamentare de la Senat și Cameră, presă, partide politice etc.). Prin introducerea studiului Culturii civice în gimnazii, posibilitățile de angajare au crescut.

Perspective

Cum la noi nu a existat o tradiție a învățămîntului de știință politică, acest gol a fost umplut prin preluarea și predarea ideilor din școlile europene și americane. S-a tradus, s-au achiziționat cărți ale celor mai importanți politologi europeni și americani. Pentru studenții ele sînt însă insuficiente. Biblioteca Facultății de Științe Politice numără aproximativ 7.000 de titluri, însă, după cum se pîng studenții, majoritatea cărților sînt în limba franceză, deși aproximativ 90% din literatura de specialitate este scrisă în limba engleză. Ceva mai bine pusă la punct este biblioteca facultății din cadrul SNSPA (Academia „Ștefan Gheorghiu“ era una dintre puținele instituții care în ultimii ani ai comunismului putea achiziționa publicații și cărți străine). Tradițiile școlilor de învățământ politic franceze, americane, germane sînt predate de-a valma. Profesorii celor două școli nu sînt impacienți de această miză situată dincolo de orientările politice. Studenții pot să aleagă, să compare, acest „pluralism“ este benefic, cred ei. În ambele cazuri, însă, structura programelor de învățământ este încă deficitară, dacă ar fi să se comparem cu Facultatea de Științe Politice, Journalism și Administrație Publică a Universității Babeș-Bolyai din Cluj, care, datorită inițiativelor fostului rector, Andrei Marga, actualul ministru al Educației Naționale, a beneficiat de asistență de la United States Information Agency (aproximativ 800.000 dolari anual), precum și de expertiza unor reputeți specialiști americani de la IREX, University of Princeton, ș.a.

Sprijinul dat de organizațiile internaționale a fost în toți acești ani binevenit, dar insuficient. Ambele facultăți au beneficiat de sprijin european prin programe Phare și TEMPUS. Spre deosebire de Universitatea din Cluj, au lipsit legăturile cu Statele Unite, unde specialiștii consideră că se află cele mai importante universități, reviste de specialitate și edituri de profil.

Deocamdată, învățămîntul politic românesc este la început. Ținînd însă seama de importanța care i se acordă în țările cu tradiție, de faptul că acest învățământ este chemat să educe o elită, o dezbateră despre soarta lor, pornită de profesori și politologi, atîția cîți sînt ei la noi, este nu numai binevenită, dar, cred, necesară. Construcția instituțională și construirea democrației în țările ieșite din marasmul comunist, pun problema unor norme, proceduri și instituții. De felul în care sînt ele concepute de la bun început depinde calitatea experților și consilierilor în domenii-cheie (administrație publică, politică instituțională, relații internaționale etc.), precum și a viitoareii clase politice. Ar fi binevenită o implicare în dezbateră a unor specialiști străini, dar mai ales a românilor cu experiență în domeniu, cum ar fi Andrei Marga (recunoscut în România ca unul dintre cei mai eficienți inițiatori, manageri de proiecte și deschizători de drumuri din învățămîntul românesc).

Revoluția de la 1848 – 150 de ani

ADRIAN NICULESCU

24 Februarie – Drapelul României

Tricolorul românesc împlinește 150 de ani. Venind în întâmpinarea unui proiect de propuneri prezentat de noi pentru sărbătorirea Jubileului de 150 de ani al Revoluției de la 1848, proiect discutat și adoptat de către GDS în cadrul ședinței din 22 decembrie trecut (v. „22”, nr. 1/1998), Guvernul României – prin grija personală a domnului ministru Sorin Bottez și prin eficacitatea remarcabilă a doamnei consilier de stat Lia Trandafir, spre care se îndreaptă și pe această cale recunoștința noastră pentru sprijinul lor neprețuit – a declarat, cu Hotărârea de Guvern nr. 65 din 9 februarie curent, întreg anul 1998 ca An Jubiliar al marelui eveniment din istoria românilor și a Europei, petrecut în urmă cu un secol și jumătate. Alături de această importantă măsură, decretul mai cuprinde, la articolul 2, și o nouă: instituirea, la 24 februarie, a unei noi festivități în calendarul oficial – Ziua Tricolorului. Anul acesta vom comemora, deci, pentru prima oară – la fel cum se face, pe 7 ianuarie, în Italia, sau pe 14 iunie, în Statele Unite – drapelul nostru național, de la a cărui apariție se împlinește, deloc întâmplător, tot un veac și jumătate. Aproape ca un simbol, șansa cronologică, necăutată dar binevenită, a făcut ca acest moment plin de semnificații să cadă, practic, la început de an, și să poată astfel să și deschidă seria manifestațiilor pe care le va prileji Anul Jubiliar...

Circulă multe fantezii pe tema originii tricolorului. Am mai scris pe această temă în „22”, nr. 43/1993. Unii ar vrea să-l scoabă direct de la daci și de la Burebista, alții cred a-l recunoaște în icoanele medievale, pe costumele populare ori pe frescele vechilor biserică. Este un exercițiu ușor, întrucât roșul, galbenul și albastrul sînt culori de bază, care se regăsesc, practic, oriunde, dar el nu ne apropie și de realitate. Precum națiunea, ideea însăși de drapel național este un semn al modernității. Ca peste tot în Evul Mediu, și-n lumea românească chiar pînă la începutul sec. XIX, toți marii conducători au folosit steaguri cu simboluri religioase (frecvent Sf. Gheorghe!), de tipul prapurilor bisericesti. Steagul laic este o noutate.

Cum francmasoneria a avut cel mai de seamă rol în constituirea națiunilor, în enunțarea libertăților cetățenești, a drepturilor omului și, în general, în afirmarea modernității, de care aceste valori sînt inscindibile, cea mai plauzibilă ipoteză în jurul originii tricolorului este că și acesta este un simbol masonic. Prin împărțirea tripartită egală și verticală se regăsesc aici mai multe principii: al egalității, al verticalității, cifra perfectă trei... (Într-adevăr, poate într-o măsură chiar mai mare decît în alte țări, cu vechi tradiții, sau deja constituite, francmasoneria a jucat rolul hotărîtor în nașterea României moderne. Un adevăr îndelung ocultat, mai ales de comuniști.)

Luînd în considerație aceste premise, nu este de mirare ca tricolorul nostru să fi apărut, după exemplul drapelului francez, în interiorul cercurilor românilor de la Paris, din perioada imediat pre-1848, aflate sub îndrumarea directă a celor mai mari personalități de acolo: Jules Michelet, Edgar Quinet, Ledru-Rollin, Lamartine.

Patru țări europene (Franța, Italia, Belgia și România) și una de dincolo de

ocean (Mexicul) au, tradițional, acest tip de steag. Toate aceste cinci state își au originea în mișcări de tip masonic: Revoluția franceză, risorgimento-ul italian, revoluția belgiană de la 1830, mișcarea de regenerare românească și revoluția lui Benito Juarez, din 1867. Nici un alt însemn național nu simbolizează mai bine decît tricolorul integrarea europeană și nobilele idealuri care stau la baza statului român modern.

Alegoria Revoluției de la 1848 (România rupîndu-și lanțurile pe Cîmpia Libertății), tablou de pictorul C.D. Rosenthal (1820–1851, mort ca martir al cauzei românești), realizat în august 1848. Modelul este doamna Maria Rosetti. Cu prilejul jubileului (prin grija R.A. Poșta Română) va deveni marca poștală a Zilei Tricolorului.

Tricolorul românesc a fost adoptat prin celebrul Decret nr. 1 al Guvernului provizoriu din 14 iunie 1848 (și explicitat de Decretul 252 care revenea pentru a specifica dispoziția verticală a culorilor și nuanța acestora: „albastru închis – aviz celor care astăzi pun bleu deschis!”, „galben-aur și roșu-carmîn”). El a fost ridicat însă pentru prima oară nu la București, ci la Paris, și anume pe Hôtel de Ville – primăria Parisului – alături de celelalte drapele ale „naționalităților”, unde, în 24 februarie, se sărbătorea oficial victoria Revoluției de la 1848 în Franța, punctul de pornire al Revoluției europene. Faptul ne este cunoscut chiar din jurnalul intim al lui Jules Michelet, „părintele revoluției”, care, în seara aceleiași zile relatează despre întîlnirea sa, acolo, cu mai tînărul său discipol, Dumitru Brătianu. „*Emotion de tout ces drapeaux... Chaque nation dans sa verité et dans sa justice*” (Ion Breazu, *Michelet și Români*, Cluj, 1935, p. 53).

Paris, Jules Michelet, Dumitru Brătianu... Simbolul auspiciilor sub care s-a născut România modernă. O triadă care nu mai are nevoie de comentarii. Iată ceea ce, acum pentru prima oară și de-acum înainte vom comemora noi la 24 februarie – Ziua Tricolorului – „drapelul libertății, al naționalității și al dreptății” (ordinea nu este întâmplătoare!), cum, cu o fericită expresie, îl numea marele C.A. Rosetti...

Guvernul României hotărăște:

GUVERNUL ROMÂNIEI

HOTĂRÂRE

pentru declararea anului 1998 an jubiliar, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la Revoluția de la 1848

Art. 1 (1) Anul 1998 se declară an jubiliar, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la Revoluția de la 1848.

(2) În cadrul anului jubiliar 1998, ziua de 24 februarie se declară Ziua Tricolorului.

Art. 2 (1) Ministerul Culturii și Departamentul Informațiilor Publice din cadrul Guvernului, împreună cu autoritățile administrației publice, vor acorda sprijin de specialitate în organizarea și desfășurarea manifestărilor ocazionate de evenimentele prevăzute la art. 1.

(2) Cu acest prilej se vor organiza expoziții, simpozioane și alte acțiuni cu tematică specifică.

Prim-ministru,
VICTOR CIORBEA
București, 9.02.1998

NOTĂ DE FUNDAMENTARE

Anul acesta se vor aniversa 150 de ani de la Revoluția de la 1848. Eveniment de răscruce în istoria românilor, cînd s-au pus bazele și s-a experimentat „in vitro” statul român modern ce avea să se nască în 1859, revoluția pașoptistă reprezintă și un moment major al istoriei Europei, și, prin aceasta, al istoriei universale.

La 24 februarie 1998, se împlinesc, de asemenea, 150 de ani de la prima expunere publică a drapelului național românesc, pe Hôtel de Ville, Primăria Parisului, în ziua serbării victoriei Revoluției de la 1848 în Franța.

În acest context, pentru a facilita atît desfășurarea unor activități specifice ocazionate de evenimentele în cauză, cit și pregătirea unui calendar comun cu celelalte instituții ale statului, precum și organizarea unei ceremonii comune cu autoritățile franceze la Ambasada României de la Paris este necesar să se declare:

– anul 1998 ca an jubiliar;

– ziua de 24 februarie ca zi a Tricolorului, în cadrul anului jubiliar 1998.

În sensul celor prezentate, am elaborat proiectul de hotărîre alăturat, pe care îl supunem Guvernului spre adoptare.

Ministrul Culturii,
Ion Caramitru

Ministrul Delegat pe lângă primul ministru pentru informații publice,
Sorin Bottez

Ministru delegat pe lângă primul-ministru pentru coordonarea S.G.G. și D.A.P.L.

Remus Oprea

Posturi la Ministerul Culturii

• Ministerul Culturii organizează, la sediul său, concursuri pentru ocuparea posturilor de **redactor-șef** la publicațiile:

Deșteptarea aromânilor
Teatrul azi
la data de 9 martie 1998 și la:
Revista monumentelor istorice
la data de 10 martie 1998

• De asemenea, la data de 10 martie 1998 organizează concurs pentru funcția de **director al Editurii Junimea Iași**.

Condiții de participare:
– studii superioare de specialitate;
– minimum 2 (doi) ani vechime în specialitate.

Înscrierile se fac la sediul Ministerului Culturii, pînă în prețuia concursurilor, inclusiv.

Tematica de concurs poate fi consultată la

Direcția cultură scrisă, telefon: 222.84.79.

• Ministerul Culturii organizează la sediul său la data de 11 martie 1998, concurs pentru ocuparea postului de **contabil-șef la Inspectoratul pentru cultură al județului Argeș**.

Condiții de participare:

– studii superioare economice;
– minimum 2 (doi) ani vechime în specialitate.

Înscrierile se fac la sediul Ministerului Culturii, pînă la data de 10 martie 1998, inclusiv.

Tematica de concurs poate fi consultată la Direcția resurse financiare, telefon: 222.32.25.
Relații suplimentare la telefon 617.47.49.

EDITURA CARTEA CREȘTINĂ

TEOLOGIE CREȘTINĂ

TEOLOGIE CREȘTINĂ

TEOLOGIE CREȘTINĂ

Anunțăm apariția cărții *Teologie creștină*, de Millard J. Erickson, lucrare în trei volume ce totalizează 1408 pagini abordând subiecte ca: ce este teologia, teologia și filozofia, teologia și limbajul ei, revelația universală și specială a lui Dumnezeu, caracterul triunic al lui Dumnezeu, persoana și lucrarea lui Cristos, persoana și lucrarea Duhului Sfânt, mântuirea, natura Bisericii, escatologia etc. Pref: 89 750 lei

Cartea prin poștă

Cartile noastre pot fi comandate la adresa:
Editura Cartea Creștină, str. Cuza-Vodă nr. 85, 3700 Oradea,
Tel.: 059/43.67.38 • Fax: 059/43.61.52 • E-mail: smr@medanet.ro

Tîrgul de la Leipzig -

Thomas Kleininger, director din partea Ministerului Culturii pentru proiectul Tîrgul de carte de la Leipzig

Domnule Kleininger, ce reprezintă Tîrgul de la Leipzig (care va avea loc între 26-29 martie) pentru cultura română, intrucit participarea României de această dată nu e o participare obișnuită? În acest an, țara noastră va juca un rol principal.

România a mai participat la diverse expoziții internaționale, chiar mondiale, și cred că undeva s-a adunat o oarecare experiență, uneori bună, alteori negativă. Pentru mine este ceva nou, deoarece Ministerul Culturii și-a asumat o sarcină foarte dificilă. După părerea mea, conțea foarte mult când se fac asemenea expoziții, care este în momentul acela imaginea României și dacă poți, printr-o asemenea manifestare de anvergură, să modifice ceva în percepția publică.

România e invitatul de onoare, după ce, în anii precedenți, la Leipzig, au fost invitați, pe rînd, Țările Baltice, Polonia, Cehia și altele. Tîrgul de la Leipzig este un fel de placă turnantă a relațiilor dintre Est și Vest. De asemenea, trebuie să adaug că, față de Frankfurt, unde editorii români merg de mulți ani, Tîrgul de la Leipzig este un loc al întîlnirilor spirituale, al lecturii, al schimbului de idei. E cu totul și cu totul altceva decît un tîrg comercial.

Dar Leipzig are și această latură comercială, pentru că știu că, în anii trecuți, protagonistele Tîrgului, în urma manifestărilor de acolo, au obținut niște parteneriate editoriale destul de bune.

Sigur că e o ocazie pentru a face și export de cultură și, în acest sens, trebuie făcute eforturi mai mari decît poate face ministerul singur. Ministerul Culturii nu vine acolo să vîndă autori sau anumite cărți. Editorii sînt cei care trebuie să facă acest lucru. Mă gîndesc la alcătuirea unor dosare în care să fie prezentate ale autorilor,

traduceri foarte bune și foarte multă energie în spatele promovării autorilor la care editurile sînt.

Ministerul Culturii de ce anume se ocupă exact, în toată manifestarea aceasta?

Ministerul Culturii, în esență, face două lucruri. A scos la licitație proiectarea și executarea unui stand național.

În care vor fi toate editurile?

Pe de altă parte, Ministerul Culturii sprijină programul cultural care completează prezența României la Tîrgul de carte, program care include, în premieră, spectacole de teatru, muzică, expoziții de artă plastică. În sfîrșit, toată cultura română o să fie reprezentată acolo. O să fie o prezență masivă, care nu se rezumă numai la cele patru zile ale Tîrgului, și care a început, pentru că există deja interviuri în presă, în toate ziarele și la televiziuni. Astfel, atenția o să se focalizeze - știm cit de repede trec modele în Occident - citeva zile, pe România, care va fi în centrul atenției, cu siguranță, în această parte a Germaniei, dar, deoarece aceste mijloace au o răspîndire foarte mare, va ajunge, probabil, pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale Bavariei.

Standul de la Leipzig - „o grădină a cărții“

În ceea ce privește standul, problema pe care am pîs-o aici este cum aducem editori la Leipzig. Leipzig-ul nu era un drum bătătorit. Cum, în anii precedenți, Ministerul Culturii s-a prezentat, din diverse motive, jalnic și au fost, după cum vă amintiți, discuții publice, pînă la nivelul președintelui, de ce este România atît de miserabil reprezentată la tîrgurile internaționale de carte, comparativ cu

celelalte țări, am fost foarte atenți la acest lucru. Miza pe care am avut-o în vedere era schimbarea, pentru o dată (și nu numai pentru o dată, pentru că acest stand va fi refolosit) a felului în care se prezintă România la tîrgurile internaționale de carte. În acest scop, trebuiau îndeplinite anumite condiții: trebuia ieșit din acest concept, prin care Ministerul Culturii aduna cărți și le expunea, după diverse criterii, de obicei tematice, dînd imaginea unei țări în care apar multe cărți, dar nediferențiate. În noua viziune, noi avem un stand în care sînt identificabile anumite edituri, care se prezintă în standul colectiv cu producția lor din 1997. Apoi pentru că multe edituri nu-și pot permite deplasarea oamenilor și a cărților, Ministerul Culturii mai prezintă și cărțile altor edituri. Deci, standul este mixt. În el apare, o dată, identitatea clară a unor edituri și, pe de altă parte, ceva din producția generală de cărți.

Știu că unul dintre reproșurile care se aduceau standului României de la Frankfurt era că arăta îngrozitor din cauză că nu se ocupa de el un designer. Ce echipă a lucrat la proiectarea acestui stand?

Acest lucru a fost clar depășit, pentru că am scos la concurs, împreună cu Uniunea Arhitecților, proiectarea standului. A fost un concurs deschis, foarte eficient, în care cel care se înscria știa cu cine se va confrunța. Am obținut niște proiecte foarte interesante și, cu un juriu format din specialiști, am ales un stand de o deosebită sofisticare. Aș spune că el o să trezească, cred, un fior în rîndul celorlalți editori, pentru că este ceva cu totul și cu totul deosebit. Îl numim aici, intern, un fel de „grădină a cărții“, pentru că invită la o plimbare printre cărți. Este un stand care oferă imaginea unei României moderne, transparente, deschise și primitoare. Acest lucru este remarcabil. În plus, standul este făcut din materiale noi și elegante și va fi executat, de asemenea, în urma unei licitații, de o firmă care se află la Brașov. Iar proiectantul standului este un arhitect bine cunoscut și foarte apreciat, Dorin Ștefan.

Fondurile sînt pe măsura acestui proiect atît de ambițios?

Da.

Cît costă standul?

Trebuie să spun că Ministerul Culturii, dar nu numai Ministerul Culturii, ci întregul guvern am făcut din prezența la Leipzig o prioritate și am obținut chiar sume extrabugetare. În plus, trebuie să menționez și sponsorii care vor sprijini Ministerul Culturii. Sînt firme care au înțeles că, într-o asemenea împrejurare, nu poate fi lăsată toată greutatea pe umerii ministerului, ci că toată lumea trebuie să-și aducă o contribuție. Asupra costurilor propriu-zise ale proiectului, el se situează în jurul sumei de 5 miliarde, care include, printre altele, și sponsorizarea unor cărți menite să relanseze dialogul cultural germano-român, un dialog care a fost destul de sporadic și de accidental. Cred că sîntem bine pregătiți pentru această mare încercare.

Dorița de a duce la Leipzig tot ce avem mai bun

Tocmai pentru că Tîrgul de la Leipzig nu înseamnă numai carte, ci o serie întreagă de manifestări culturale, vă rugăm să ne spuneți cum a colaborat Ministerul Culturii cu uniunile de creație?

Pot să vă spun că un concept de

care am ținut seama și care trebuie avut în vedere este că ministerul, oricît ar fi el de inteligent, nu poate să cunoască amănunțele pieții pe care o vizează cînd iese în afara țării. Leipzig trebuie văzut ca o piață în care noi funcționăm ca un ofertant. Cererea se va putea defini în condiții optime numai dacă avem un *input* și de la cei de acolo. Astfel încît programul actual este rezultatul unei colaborări strînse, care a început cu mai multe luni în urmă. De data aceasta am ieșit, în sfîrșit, din sfera improvizatei, am răspuns afirmativ și la sugestiile venite de la uniunile de creație și am venit și cu propriile noastre sugestii. E un nou tip de deschidere, necunoscut pînă acum, în care noi am trimis scrisori către toate instituțiile preocupate de teme românești, și din Germania. Sînt mulți care au emigrat de aici, sînt diverse instituții de studii a istoriei Estului și Centrului Europei. Toate acestea au fost solicitate să se prezinte cu propriile lor producții, astfel încît România să nu fie privită acolo numai dinspre înăuntru, ci și din afară. Uniunea Scriitorilor a avut ocazia să prezinte propriile ei propuneri de participare. Spectacolele, de asemenea, au fost sugerate de UNITER. Cred că, în esență, nicio dată nu va putea fi mulțumită toată lumea. Sigur, toți vor dori să aducem la Leipzig tot ce avem mai bun. Dar, nu trebuie să se uite că e un interval foarte strict limitat. În al doilea rînd, e limitat spațiul, pentru că, de pildă, dacă e o sală de cinema, nu poți lansa mai mult de 4-6 filme. Sînt convins că vor fi miriade și supărări, dar rezultatul final cred că va fi unul bun.

Dar cine gîndește toată arhitectura manifestărilor de la Leipzig? Cine decide ce film, ce expoziție de plastică sau ce concert sau ce lansare de carte sau ce dezbateri va avea loc? Cine are în vedere toată organizarea aceasta?

Organizarea este determinată de niște lucruri care sînt oarecum imuabile. Adică: avem atîtea zile, avem atîtea locuri, și trebuie gîndit ce putem să facem cu ele. Aceasta s-a făcut în dialog cu Leipzig, existînd acolo o persoană care a fost desemnată pentru a-l menține, iar la București, de asemenea, a fost desemnată o persoană, care sînt eu, care să supravegheze treaba.

Relația României cu Germania prin cultură

Aș vrea să revin asupra unui lucru pe care l-ați pomenit mai devreme, anume relația României cu cultura germană, relație sporadică în ultima vreme. Ce se poate face aici?

Se poate face foarte mult. Vorbec acum dinafara ministerului, ca editor. Ministerul nu poate prelua toate aceste lucruri. Noi trăim acum un moment în care România mai degrabă este *consumator* decît *producător* de cultură. Majoritatea cărților care apar sînt încă traduceri. Au apărut însă edituri care se pun deja în slujba literaturii române. Ce s-ar putea face? Este un lucru pe care îl fac alte țări, cum ar fi Israelul sau Ungaria: să se creeze instituțiile care să promoveze cultura română peste hotare. În cadrul cărții propriu-zise ar trebui să existe, așa cum o fac și francezii, sponsorizarea traducerilor făcute de edituri străine și un institut de formare a traducătorilor. Un traducător care trăiește acolo ar trebui să vină să trăiască citeva luni, pe un proiect concret, în Ro-

o punte Est - Vest

Interviu cu Thomas Kleininger
- realizat de Rodica Palade -

mânia, într-un centru de traducere, având la dispoziție o cameră, un calculator, dicționarele, o bibliotecă și, firește, comunicarea cu ceilalți traducători, specialiștii de acolo și de aici. S-ar putea face lucruri minunate și sînt convins că, mai devreme sau mai târziu, se va face.

În ce fel este exploatarea relația cu nemții care au plecat din România?

Nemții care au plecat din România au făcut-o simțind că aici comunitatea lor este amenințată și, de multe ori, au deplasat comunitatea, de aici, acolo. Ei sînt o minoritate în cadrul majorității nemților, pentru că sînt nemții din România, dar nu sînt propriu-zis românii din România. Aici e o temă politică. Cred că România ar trebui să devină interesantă în sine și să facă o adresare mai directă instituțiilor germane care se ocupă de teme românești. Există destule. Aici ar trebui strinse mai mult relațiile.

Dintre persoanele care trăiesc în Germania și care sînt apropiate de România și de cultura română cine participă la manifestările de la Leipzig?

Manifestările de la Leipzig aduc laolaltă scriitorii români trăitori în Occident și scriitorii români trăitori în România. Tîrgul se va deschide cu o ceremonie oficială, pe 25 martie seara, în care va avea loc și un dialog între autori. După partea oficială, urmează o discuție între doi intelectuali de frunte ai țărilor respective, ceea ce poate fi foarte interesant, mai ales că, anul acesta, din partea română va fi domnul Andrei Pleșu, iar din partea germană, domnul Kurt Biedenkopf, care este primul-ministru al landului respectiv, dar este și un distins intelectual, autor de cărți, un gînditor în domeniul său. El nu este politician, ci un fel de intelectual rătăcit printre politicieni.

Ce gînduri aveți în organizarea Tîrgului?

Există o anume inerție a birocrației, nu spun birocrație în termeni negativi, spun că ea are propriile legi care trebuie respectate, iar atunci cînd un lucru trebuie foarte repede rezolvat (în mod normal, trebuia să începem și mai devreme pregătirea acestui tîrg), atunci te blochezi în această inerție, care este inerentă aparatului. Pe de altă parte, am primit un sprijin absolut total din partea persoanelor de care depindeam în mod direct și trebuie să menționez aici pe domnul ministru Ion Caramitru, pe doamna Maria Berza și secretarii de stat. Vreau să spun că e o echipă. Chiar de primul-ministru și Ministerul de Finanțe am primit sprijin.

Am impresia că instituțiile nu mai sînt chiar așa de închistate. Poate am avut și eu o vedere puțin negativă din afară, dar oamenii se mișcă. Singurul lucru care este vizibil și pe care îl simți este că oamenii sînt foarte prost plătiți și, din cauza aceasta, sînt submotivați. E foarte greu să atragi un om pentru a lucra în acest proiect, cînd știi că el trebuie să se gîndească cum să-și facă rost de bani în afara serviciului, pentru a putea supraviețui. Am primit sprijin de la Oficiul Național de Cinematografie, de la Arhivă, de la GDS. Este o mare mișcare în care toată lumea merge în aceeași direcție. Singurul lucru pe care îl deplîng sînt atacurile imunde din presă.

Înainte chiar de a se petrece, această manifestare a fost deja atacată. S-a reproșat faptul că se cheltuie bani prea mulți pentru ceva socotit ca prea puțin.

Trebuie văzut mai întîi ce se face și

apoi să interpretezi dacă este o sumă mare sau mică. Numai deplasarea unui singur om la Leipzig se ridică în jurul sumei de 10 milioane. Leipzigul suportă o parte din cheltuieli, Ministerul Culturii o altă parte.

Identitatea Tîrgului de la Leipzig

Domnule Kleininger, vă rugăm să ne dați cîteva detalii despre Tîrgul de la Leipzig. Este o manifestare nouă, după '90, sau ea datează de pe vremea fostei RDG?

Eu n-am fost la Leipzig înainte de '89.

Era mai mult un tîrg industrial.

ROMANIA

Nu. Tîrgul Internațional de la Leipzig era principalul tîrg de carte pentru țările din Est înainte de '89. Cînd Germania s-a reunit, a apărut o concurență între Tîrgul de la Leipzig și Tîrgul de la Frankfurt. Leipzigul este mai vechi, dar, după împărțirea Germaniei, Germania de Vest a constituit manifestarea de la Frankfurt, care a luat o amploare din ce în ce mai mare. Germania se află acum în această situație paradoxală de a avea două tîrguri, care, într-un fel, sînt concurente, dar asta nu înseamnă că fiecare nu încearcă să-și găsească o identitate diferită. Eu am fost la Leipzig în '92 și era conturată o direcție - punte Est-Vest. Pe de altă parte, accentul se menține pe dezbateri, întîlniri etc. Pe partea comercială, nu pot concura cu Frankfurt. Ce este mai important este că s-a construit acum, pentru acest tîrg, o nouă hală care răspunde perfect celor mai înalte exigențe în domeniu. Prin acest pavilion extraordinar Leipzigul a luat-o înaintea Frankfurtului. Această construcție ultramodernă a fost proiectată de arhitectul care a cîștigat proiectul "București 2000". Aceași echipă din Hamburg a cîștigat și a executat acest pavilion. România este prima țară care se bucură de acest pavilion. E aici și un risc, pentru că oamenii s-au obișnuit să găsească în plin centrul orașului tîrgul lor de carte, iar acum vor trebui să se deplaseze cu niște tramvaie, extrem de rapide și confortabile, la cîteva kilometri. Vor trebui astfel să-și arate iubirea pentru carte și sub forma aceasta, a deplasării către ea.

În continuarea acestor detalii despre manifestările tipic spirituale, cum vor fi ele, spre deosebire de cele dintr-un tîrg obișnuit? Și ce este proiectat de partea românească, dacă există deja la ora aceasta?

Există. Programul e în curs de definire. Există acolo o cafea literară, care se va chema, în această perioadă, "Capșa", pentru a aminti de perioada bună în care intelectualitatea română se aduna la binecunoscutul restaurant. Aici vor avea loc lecturi de poezie, moderate de cite un moderator german. Aici, un rol important îl joacă acei nemți care au plecat,

cei ca Motzan, Csejka, Söllner etc. Apoi, vor avea loc dezbateri în care, în jurul unei teme, cum ar fi "Desincronizările între gîndirea din Est și din Vest", se vor aduna oameni de calibrul lui Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu și, se pare, André Glücksmann (n-avem confirmările propriu-zise). Nu trebuie să uităm un foarte important simpozion al editorilor, în care editorii germani vor participa alături de cei români la găsirea unor posibilități de colaborare și care se desfășoară de-a lungul unei zile întregi. Sînt apoi și altele de modalități de a exporta inteligența și creativitatea românească: filmele, spectacolele de teatru, pantomimă, muzica. Horia Andreescu va dirija celebra orchestră Gewandhaus,

informații, la casete, CD-rom-uri despre România. E o investiție pentru viitorul României.

Există un anumit spațiu acordat culturii germane? Grupul foarte activ al scriitorilor de la Timișoara va fi prezent cu siguranță. Dar există și partea istorică și a altor minorități prezentate în cadrul acesta?

Da, separat. Celelalte minorități vor avea standul lor. Așa cum v-am spus despre acela al editorilor care au propria lor identitate, tot așa va fi un stand dedicat special minorităților. Există un stand special pentru lucrările despre România care vin din alte colțuri ale lumii. Există o expoziție de arhitectură tradițională bănățeană, una despre posibilitatea și continuitatea în general a literaturii germane în România. Chiar am să expun cărțile unui român care scrie poezie și face ediții bilingve în calitate de editor în Germania, Bărbulescu. Nu exportăm răspunsuri și certitudini, ci vrem să ne prezentăm acolo ca o țară care are probleme, care se frămîntă. Exportăm dileme și întrebări, asta e ceea ce vrem să arătăm acolo. N-aș intra în amănunte asupra persoanelor care vor fi, pentru că se pot naște animozități. În legătură cu minoritățile, aș aminti că există acolo un institut francez de cultură, iar la Berlin există un institut maghiar de cultură, care și ele vin cu input-urile lor, cu dezbateri în care vor fi incluși și români. Va fi o viziune caleidoscopică a României, plastică, o Românie privită din toate direcțiile.

Există niște apariții speciale pentru acest Tîrg?

S-a făcut un anunț public: editurile care vor să producă cărți pentru Leipzig să depună cerere în acest sens, apoi un juriu a hotărît cui va acorda subvențiile pentru realizarea lor. Un juriu care nu este compus din funcționari ai ministerului, ci din oameni care nu sînt direct implicați în viața editorială. Aș profita de ocazie pentru a vă spune că *Universul Cărții*, revistă care e aproape dispărută, publică de la o vreme subvențiile care s-au dat anul trecut și eu cred că este un pas foarte important către transparențiere. Faptul că Ministerul Culturii își publică subvențiile pe care le-a dat este un pas înainte extraordinar, pentru că vor dispărea multe suspiciuni.

La vreo 10 edituri care mai erau sub oblăduirea lui și erau strînse laolaltă în "Cultura Națională" le-a acordat independență, să-și facă propria lor contabilizare, personalitate juridică etc. Ministerul a considerat că trebuie să mai ajute într-o etapă de trecere aceste edituri, care intră într-un destin nou.

E bine să spunem că există această posibilitate - pentru că vor mai fi tîrguri. Editurile și autorii trebuie să cunoască din vreme aceste posibilități ca să poată să pregătească o carte mai performantă.

Ceea ce vreau să spun foarte apăsat este că totul se face cu anunțuri în presă. Editorii vor trebui să urmărească cu mai mare atenție, pentru că, de pildă, presa centrală nu ajunge sau nu este citită cu suficientă atenție la Iași sau la Cluj, și atunci, anumite mesaje pe care ministerul le face publice nu ajung acolo, și asta nu pentru că nu ar fi fost făcute publice.

În România sînt aproape 4.000 de edituri acum. În nici un caz Ministerul Culturii nu ar putea să anunțe toate aceste edituri în parte.

chiar în seara deschiderii. Vor exista expozițiile de artă plastică, diverse materiale de propagandă, cum i se spune cu niște conotații negativiste, ușor de înțeles după ce am trăit noi. Esențial este un lucru: astăzi, în lume, s-a încetățenit acest obicei ca, din cînd în cînd, o țară care este mai puțin cunoscută să fie invitată să se prezinte. Țările acestea, oricît ar fi ele de sărace sau de preocupate de alte probleme - de pildă, anul trecut a fost invitată la Frankfurt pentru a se prezenta Portugalia, care a cheltuit pentru acest lucru, se pare, în jur de 100 milioane de mărci. Autoritățile și nu numai ele, ci și oamenii de presă și *opinion leaders* au realizat că au o modalitate privilegiată de a ieși din anonim, de a atrage în final avantaje de ordin politic și economic.

Cu alte cuvinte, e o investiție care se face.

E foarte bine spus astfel. Exact, o investiție. Dacă noi introducăm acum banii aceștia, ei ne vor ieși în formă concretă în momentul în care avem un avantaj cit de mic la discuțiile asupra întăririi în structurile europene. Un avantaj cit de mic în momentul în care niște turiști vor veni în țară pentru a o vedea mai îndeaproape. De altfel, organizez acolo și o videotecă, în care toți cei care doresc vor avea acces la

GABRIEL ANDREESCU

O revistă a Ierarhiei Ortodoxe editată în București

În noiembrie 1997 a apărut revista lunară Icoana din adânc, publicație care ar fi, cum scrie pe frontispiciu, „de atitudine creștin-ortodoxă, teologie, cultură și artă”. Pe prima pagină, în jurul „Cuvintului de bun început” al patriarhului Teoctist atrăgeau atenția titlurile publicitare: „Apăra-vom păstorul, aduna-vom turma”, „credință fără libertate nu se poate, libertate fără credință nu se poate!”, „Un eșec pedagogic: școala Waldorf” sau „Existența neamului românesc în pericol”.

Primul gest firesc a fost verificarea responsabilităților pentru modelele de „atitudine creștin-ortodoxe” mai sus amintite prin analiza casetei redacționale. Colegiul de redacție are un președinte, pe IPS Teodosie Snagoveanu, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștiului; ca redactor responsabil, prof. Dumitru Popescu, apoi dr. Ioan Gându (redactor coordonator) și redactorii prof. Radu Dumitru, prof. Paul Bălan. Adresa este tot Arhiepiscopia Bucureștiului. E vorba, deci, de o revistă a Ierarhiei Ortodoxe, chiar dacă Arhiepiscopia Bucureștiului nu apare drept editorul oficial. Revista reflectă paradigma Episcopului vicar și, prin filiație, perspectiva fruntașilor Bisericii Ortodoxe. Acesta este motivul pentru care am considerat importantă recenzia noii reviste.

Numărul I (la care mă opresc) cuprinde câteva texte cu pur subiect religios: cuvintele prof. dr. Dumitru Popescu despre „Semnificația icoanei”, cele ale Părintelui Dumitru Stăniloae („Întruparea iubirii dumnezeiești”), texte liturgice, un eseu privind „Cântarea liturgică, o armonie divino-umană” (Dan B.) etc. Ceea ce mi-a atras însă atenția este interesul colegiului redacțional pentru chestiuni de natură social-politică. Astfel, articolul semnat de Dan Bănulescu, consacrat „Eșecului pedagogic” al școlii Waldorf are circa două pagini.

Care este argumentația autorului? După o prezentare discutabilă a personalității lui Rudolf Steiner, Dan B. „atacă” pilonii pedagogiei Waldorf: imaginația, inspirația și intuiția. El opune experienței școlare dezvoltate de-a lungul timpului prin acest sistem, răspunsul lui Nicodim Aghioritul („ca punct de vedere adevărat ortodox”): „Ceea ce nu trebuie, să ne bizuim pe noi înșine”, „diferitele forme ale imaginației... sînt o invenție și născocire a diavolului”. Autorul apelează și la Sf. Maxim, citind următoarea aserțiune: „Adam a fost creat fără imaginație. De aceea nu-și inchipuia nimic, nici nu se robea simțurilor, nici forțelor și lucrurilor ce deced sub simțuri”.

Dar cel mai des, critica lui D.B. se reduce la imprecizia de genul „Enormitatea acestei afirmații... ne dă imaginea diletantismului excesiv al auto-

rului”; „ortodoxia îi este total ascunsă acestui fals învățător și prooroc mincinos” (despre Rudolf Steiner). Este extrem de sugestiv pasajul următor: „în spatele acestor mășuri de forță (ale lui Ceaușescu), de stopare a tuturor curentelor ezoterice, incluzînd yoga și artele marțiale, ba chiar desființînd și institutul de psihologie, trebuie să vedem nu doar pericolele unor „erezii” ideologice, ci pericole politice, transcendentalii urmărind de pildă un guvern mondial. Invația deschisă de materiale oculte, ezoterice și paranormale de pe standurile noastre de cărți și ziare din ultimii ani confirmă semnalele de alarmă”. După grațitudinea pe care o arată față de măsurile luate de Ceaușescu, autorul face un apel, desigur, la intervenția autorităților actuale.

Același spirit, aceeași atitudine, în lunga apărare a Ierarhiei Ortodoxe semnată de Ioan G. sub titlul „Apăra-vom păstorul, aduna-vom turma.” Este invocat Dionisie Areopagitul, citat cu voluptate: „... Divinitatea prin natura ei, obîrșia îndumnezeirii a dăruit, prin bunătatea divină, Ierarhia pentru mintuirea și îndumnezeirea tuturor ființelor raționale și spirituale (...). În mod necesar deci, primii conducători ai Ierarhiei noastre au fost cei mai înții umpluți de dumnezeire”.

Cine se opune acestui postulat, al datoriei deplinei supușenii față de Ierarhie? Cei ce îl hulesc pe Creatorul nostru pentru că fac pe „profunzii”, cu fel de fel de inovații și eșafodaje negonostice care nu-l interesează pe Dumnezeu sau, dacă vreți, îl scribesc așa cum ne scribesc și pe noi, elucubrările unor semeni de-ai noștri, care din mijlocul mocirlei morale întipărite și pe chipul lor ne scot ochii cu „descoperirile” lor, din ce în ce mai sfidătoare și mai nerușinate, ajungînd să ne prezinte mlaștina rușinii drept „model alternant de viață”! Rar o expresie atât de limpede a frustrării dramatice, a resentimentului visceral pe care reprezentantul Ierarhiei Ortodoxe le trăiește față de intelectualii independenți. Astfel de formule sînt repetate obsesiv în lungul text semnat de prof. (!) Ioan Gându. În context, apelurile la sentimente creștinești (față de cei care greșesc) copleșesc prin fariseism.

Sinteza paradigmei autorilor este dată de „un memoriu”, asumat de revistă de vreme ce este nu numai selectat ci și prezentat drept „un material remarcabil prin luciditatea, responsabilitatea și realismul autorilor”. Care sînt tezele remarcabile pe care mizează Ierarhia Bisericii Ortodoxe? Memoriul enumeră fapte care ar amenința însăși existența Neamului românesc. Iată-le:

1) alinierea legislației românești la legislația continentală unică (aceasta fiind legislația Consiliului Europei dar și ale altor organisme internaționale, autorii militînd pentru reglementări imanente românești);

2) renunțarea la Basarabia și Bucovina (autorii exprimîndu-se împotriva aderării la NATO și Uniunea Europeană);

3) acordarea de drepturi cetățenești necondiționate imigranților (pe care îi numește „deșeurii sociale ale Asiei, Africii și Americii”);

4) acordarea minorităților a ceea ce autorii numesc „privilegiu”;

5) adoptarea unei legi care permite cumpărarea pămîntului de către străini (ducînd la pericolul de a „ne vinde țara”);

6) subordonarea economică capitalului străin (o referire la libertatea investițiilor, privatizare etc.);

7) presiunea exercitată asupra culturii române de modelele lansate în America, Franța etc. (numită „presiunea imperiului”);

8) liberalismul ateu, haosul drepturilor – dreptul la expresie, opinie, informare etc.;

9) transformarea României în cîmpul de acțiune a propagandei cultelor schismatice ș.a.m.d.

Conform memoriului, politicile enumerate ar duce la „anihilarea spiritual-religioasă a unuia dintre puținele centre creștine”. Interesantă ierarhia de valori stabilită între revoluția comunistă (care a procedat opresiv și restrictiv) și liberalism. Ultimul „ajunge la aceleași rezultate, mult mai eficient, fiind permisiv în exces”.

Acestea ar fi, iată, nu un discurs paranoic, nu un citat din Corneliu Vadim Tudor, ci tipul de „luciditate, responsabilitate și realism” asumat de către promotorii publicației (Patriarhul Teoctist, Colegiul condus de IPS Teodosie Snagoveanu) și prin consecință, de Ierarhia Bisericii Ortodoxe. Poate părea o alăturare paradoxală, dar citirea revistei Icoana din adânc mi-a amintit de rolul jucat de publicarea celor două rapoarte ale SRI, în 1994 și 1995. Aceste rapoarte au pus într-un fel punct speculațiilor, dacă noua instituție s-a schimbat sau nu; dacă ea respectă ori nu valorile democratice. Rapoartele au fost un instrument excepțional pentru a demonstra concret, cu probe, (culmea, oferite de SRI) mijloacele neconstituționale, obiectivele antidemocratice, ale instituției. Acest lucru realizează și revista scoasă de Episcopul vicar Snagoveanu. Ea face inutile eventualele indoieli – binevoitoare –, demonstrînd antiintellectualismul și anticulturalismul Ierarhiei Ortodoxe; caracterul totalmente inactual al imaginărilor ei; atitudinea agresivă, fără nici o urmă de demnitate creștină, limpede vădită prin nostalgia față de protecția oferită de regimul ceaușist; sentimentele anti-eumenice, xenofobe, bineînțele, puternic antieuropene ale

unei părți importante a Ierarhiei Ortodoxe de la noi. Iată de ce îndrăznesc să afirm: Biserica ortodoxă trebuie să se modernizeze și să se apropie astfel de autenticul creștinism, care este creștinismul practic, creștinismul care are încredere în valoarea și responsabilitatea ființei umane. Dacă nu, sau Biserica Ortodoxă va fi marginalizată, sau marginalizată va ajunge societatea românească. Împotriva regenerării Bisericii Ortodoxe se opune însă, mai mult decît oricine, această parte, majoritară, a propriei Ierarhii.

PS a) Departe de mine, să cred că toată Ierarhia Ortodoxă merită calificativele de mai sus. Există ierarhi care au făcut gesturi de o mare decență și de o mare importanță publică. Așa cum s-a mai scris în revista „22”, este cazul Mitropolitului Nicolae Corneanu – care a primit, de altfel, anul trecut, premiul GDS. Aș semnala o intervenție prin toate consecințele ei remarcabile, a părintelui Iustin Marchiș. Într-o emisiune relativ recentă („Avocatul poporului”, TVR 2) părintele Marchiș a făcut distincția dintre sancționarea legislativă a homosexualității – la care se arată reticent, în ciuda citării unui pasaj contrariu din pastorală Patriarhului Teoctist – și judecata morală, în cadrul Ortodoxiei, a homosexualității.

b) Este absolut impresionant modul în care autorii citați – teologi ortodocși – interpretează cuvintele părinților Bisericii Ortodoxe. Ei preiau ad litteram textele citate deși, dacă aceste texte au sens – și desigur au –, evident că sensul lor se află dincolo de literă. Tocmai pentru că dau viață semnificative de adîncime în locul celei de suprafață, scrierile spirituale au puterea să separe domeniul profan de cel transcendent. Mă întreb, cum se descurcă acești teologi dînd de un pasaj cum ar fi următorul: „Illuminatul pornește la drum în Marele Vehicul-barcă, dar nu pornește de undeva anume. El pleacă din Univers, dar cu adevărat, nu pleacă de nicăieri. Barca lui este înzestrată cu toate perfecțiunile și nu e înzestrată cu nici una. Ea nu va găsi sprijin în nimic și-și va găsi sprijinul în starea de atotcunoaștere, care-i va sluji de non-sprijin. Mai mult, nimeni nu a plecat vreo dată în Marele Vehicul, nimeni nu va pleca vreo dată în el, și nimeni nu va pleacă în el anume. Și de ce toate acestea? Deoarece nici cel care pleacă, nici ținta către care pleacă nu sînt de găsit: prin urmare, cine să plece și încotro?” (Doctrina Mahayama)

POLIROM

NOUTĂȚI
Februarie '98

Gail Kligman
Nunta mortului
Ritual, poetică și cultură populară în Transilvania
Jean Delumeau
Păcatul și frica
Anamaria Beligan
Încă un minut cu Monica Vitti
Gabriel Andreescu
Solidaritatea alergătorilor de cursă lungă

În pregătire:
Carl E. Schorske Viena fin-de-siècle. Politică și cultură
Vladimir Jankélévitch Iertarea
Paul Cornea Introducere în teoria lecturii

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111; (032)-217.440
București, Bd. I.C.Brătianu, Nr. 6, et. 7 - Tel: (01)-6138978
Brașov, str. Toamnei, Nr. 7, bl. 4 - Tel & Fax: (068)-150318
E-mail: polirom@mail.cccis.ro

1998

24 februarie – 2 martie

ACCENTE

ALEXANDRU OLTEANU

Zvonul – arma ideală în războiul politic

În cei aproape opt ani, citiți au trecut de la Revoluție, zvonul – cel mai vechi mijloc de informare din lume – a găsit în România un mediu deosebit de prielnic și, profiind, s-a „dezvoltat” continuu. Drept urmare... „ne aflăm încă sub imperiul zvonurilor”, spune profesorul Manolescu. Și vom rămâne pentru totdeauna, adăugăm noi, bazându-ne pe afirmația profesorului J.-N. Kapferer, președintele Fundației pentru Studiul și Informația asupra Zvonurilor (Paris): „Nu există decât un singur mod de a preveni zvonurile: acela de a interzice oamenilor să vorbească”.

Politica fără zvonuri nu se face. Nici aiurea, nici la noi. Zvonul este o afirmație pe marginea informației oficiale. În acest caz, este firesc ca zvonurile să prolifereze pe terenul cuceririi și gestionării puterii. În arsenalul războiului politic, zvonul se bucură de numeroase avantaje: evită dezvăluirea identității, permite dezbaterea deschisă a unor subiecte interzise de tradiția politică, nu are nevoie de dovezi, se poate isca într-un grup restrâns și, un ultim avantaj, nu costă nimic (față de uriașele sume plătite pentru publicitate).

Mai ales când se apropie alegerile, dar nu numai atunci (PDSR, PUNR și PRM se află într-o continuă campanie electorală), orice mijloc e bun pentru destabilizat viitorii candidați; zvonul este arma ideală pentru anihilarea adversarului (chiar și aparținând aceleiași tabere).

Analizarea zvonurilor politice a arătat că acestea reiau la nesfârșit un număr destul de restrâns de teme (șapte, în Franța), cu o mai mare sau mai mică frecvență, dictată de necesitățile de moment. Temele mai des folosite în România de azi sînt legate de legionari, monarhie, moșieri, societăți secrete (francmasoneria), Est sau Vest (rușii și Occidentul), Ungaria și mghiurarea, acorduri secrete (incheiate fără știrea noastră), averi ascunse (acumulări scandaloase), diferitele confesiuni religioase, trădarea și vînzarea de patrie.

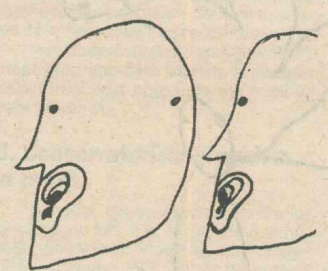
Poate fi înăbușit un zvon? Ce mijloace trebuie puse în aplicare? Cit de eficace sînt dezmințirile? Iată întrebări cruciale pentru toate persoanele, grupurile și organizațiile care se trezesc deodată în fața zvonurilor „false” ale căror efecte riscă, deseori, să devină negative, chiar dramatice.

Trebuie spus de la început: nu există nici o rețetă magică pentru controlarea unui zvon. Numai prin definirea precisă a situației se poate pune un diagnostic și se pot oferi recomandări. Antizvonul, dezmințirile (cu devierea țin-telor), schimbarea imaginii zvonului sînt cîteva din mijloacele folosite în combaterea unui zvon, din păcate deseori cu efect de bumerang. Cea mai bună metodă rămîne, totuși, descurajarea zvonurilor chiar înainte de apariție, atunci cînd se poate prevedea nașterea lor (cum e situația prezentă în Ardeal). Ecuția e simplă: prevenire-credibilitate-bună-credință-transparentă și vite-ză. Punerea lor în aplicare necesită destul de multe forțe devotate cauzei, dar în cazul unor conflicte latente efortul nu este în zadar.

Grija, aparent legitimă, de a nu lăsa să circule decât informații demne de încredere duce direct la controlul informației și, în cele din urmă, al vorbirii:

mediile de informare ar trebui să devină singura sursă autorizată. În acest caz n-ar mai exista decît informații oficiale. „Ne aflăm aici chiar în miezul rațiunii de a fi a zvonurilor, conchide profesorul Kapferer. Zvonul nu este neapărat fals. În schimb este neapărat neoficial. Paralel sau uneori în opoziție cu realitatea oficială, zvonul o contestă, propunînd alte realități. Așa se explică faptul că mediile de informare nu l-au desființat”.

Creдем într-un zvon pentru că avem încredere în cel ce ne aduce știrea (zvonul). Sutele de experiențe asupra eficacității persuasive a unei comunicări subliniază toate rolul primordial al sursei, adică al celui care ne relatează faptele. Iscarea unui zvon este legată de circumstanțele de moment: ceea ce este plauzibil astăzi nu era plauzibil ieri și nu va mai fi plauzibil mâine. De foarte multe ori zvonul e seducător pentru că oferă ocazia de a înțelege mai bine lumea, printr-o simplificare substanțială și prin aflarea unei ordini adecvate. În sfîrșit, este ușor de observat că, pe măsură ce zvonul se amplifică, devine din ce în ce mai convingător. Colportat, la început, poate numai din amuzament, devine certitudine. Din motivele enumerate pînă acum lipsește totuși unul, poate cel mai important: zvonul este o informație pe care dorim s-o credem. Uneori, dorința de a crede e atât

de mare încît tulbură criteriile obișnuite ale realismului și ale plauzibilității.

Un exemplu: mai multe cotidiene centrale s-au întrecut în a ne informa, bineînțeles cu litere de-o șchioapă și pe prima pagină, că președintele Emil Constantinescu ne-a înșelat așteptările, pentru că locuiește în Palatul Cotroceni și se odihnește (în concediu) în Palatul Scroveștea, contrar promisiunilor din campania electorală (nu înțelegem ce căuta în acest „cor”-d-I Octavian Paler).

Vineri, 22 aug. 1997, biroul de presă al Președinției a dat publicității cîteva precizări privind locurile de reședință și de odihnă ale președintelui Constantinescu: „Președintele Emil Constantinescu nu locuiește în Palatul Cotroceni – unde există numai birouri și săli de întruniri (...) Palatul de la Scroveștea, la care se fac frecvent referiri în presă, a fost demolat în urmă cu 40 de ani (!), iar cele trei case de odihnă ridicate ulterior au dotări obișnuite (...)”

Toate zările care au publicat știrea (zvonul) în prima pagină au publicat și dezmințirea Președinției, dar undeva în interior, mai în josul paginii, ca pe ceva care n-ar trebui să atragă atenția. E și normal. Dezmințirea nu e o știre puternică. Ea este o informație rece care aproape că-ți strică cheful. Dezamorsează imaginarii pentru a ne reduce în banalul realității. Dacă dezmințirea e dată de înalte autorități oficiale (ca în cazul de care vorbim), aceasta redevine o informație aproape obligatorie. La fel se întîmplă în cazul în care dezmințirea are profunde implicații sociale. În ambele cazuri ar trebui să i se acorde un loc onorabil prin paginație.

ACCENTE

ALEXANDRU VÎLCU

Învățămîntul, știința, cercetarea și medicina în picaj moral?

Corupția nu mai este o noțiune care aparține exclusiv domeniului financiar-bancar și comercial-vamal. Fenomenul a cuprins întreaga societate îmbrăcînd forme și manifestări diferite. Semne de disfuncționalitate vin și din domeniul învățămîntului, cercetării, științelor, artelor, îngrijirii sănătății, fără a mai vorbi de justiție și de sectorul administrativ. E drept că în aceste domenii nu s-au înghițat mafii, dar s-au format clanuri. Spre deosebire de cele de pe timpul „comunismului victorios”, în care inversiunea de valori era înscrisă pe însuși frontispiciul partidului sub forma luptei de clasă, clanurile de astăzi adoptă o manieră nouă, „capitalistă”, cea a profitului, adesea lipsit de scrupule. Acolo unde există puncte slabe în coordonarea colectivelor se formează enclave care devin – prin forța lucrurilor – spărgătoare de colective și acaparatoare de putere. Spiritul de echipă, care ar trebui să reflecte forța creatoare a colectivelor, este slăbit, mai ales cînd se adaugă lipsa de fermitate și autoritate a coordonatorilor. Exemplul personal al șefului (sau al șefei) nu mai are astăzi rolul pe care ar trebui să și-l impună cu imparțialitate.

Favoritismul și corupția bîntuie în unele locuri de muncă pînă la cote de indecentă, ca și cum prestațiile efectuate de salariați ar fi „mărinimii” și nu atribuțiuni de serviciu în schimbul cărora le sînt acordate salariile și onorabilitatea. Răsplătirile nejustificate provin din îndurări la efectuarea lucrărilor de diplomă, îngrijiri medicale discriminatorii etc. Pentru a-și „rotunji” veniturile, unii salariați lipsiți de scrupule depășesc cu-viința și dreptatea profesională prin acordarea la examene de calificative nemeritate, ierarhizări nedrepte pe posturile scoase la concurs, atestări și avansări arbitrare de grade didactice etc. Cei ce încearcă să se opună unor astfel de practici dezonorante sînt marginalizați, iar prin aceasta sînt anihilate valori profesionale reale. Una din manierele de lucru ale clanului este intriga care duce la dezbinare. De aceea, pe lîngă că sîntem săraci, colectivele apar și mai sărăcite. În schimb, clanul știe să-și răsplătească susținătorii „bonificîndu-i” cu felurite recompense ca salarii de merit, trimiteri în străinătate, includere de coautori în articole la care n-au participat cu nimic etc. Angajații „necesitar” sînt sprîjiniți și ei de clan, dacă nu pentru aportul lor prea modest, atunci pentru conformismul de care dau dovadă.

Dacă nu se va interveni din timp pentru instalarea disciplinei la locurile de muncă, România nu va scăpa de criza morală care a devenit astăzi mai păgubitoare chiar decît deficiențele din dotare. Această racilă, preluată „cu inventar” de la predecesori, nu trebuie văzută însă ca o fatalitate fără posibilități de remediere. Dar pentru a ne debarasa de criza în care ne afundăm ca în nisipurile mișcătoare, trebuie să se acționeze din ambele direcții: de sus în jos, iar dacă inițiativa superiorilor lipsește, să se intervină și de jos în sus, de la cei mici spre cei mari, fără ca această atitudine să reprezinte răzvrătire, ci o intenție de redresare. Frica subalternilor de

răzbunarea șefilor este tot o racilă moștenită din trecut. Dacă lipsa curajului civic n-ar bloca așteptate conștiințe capabile, multe lucruri ar fi astăzi îndreptate. De aceea, la proximele alegeri locale, în afară de competență, o pondere egală ar trebui să o reprezinte calitatea morală a celor ce vor fi aleși pentru a da un alt curs muncii și a ne situa unde ne este locul.

Primele care trebuie să dea tonul schimbării acestei mentalități sînt instituțiile centrale: Ministerul Educației Naționale, al Cercetării și Tehnologiei, al Sănătății și, nu în ultimul rînd, Academia Română, toate prin intermediul secțiilor și al instituțiilor aflate în subordine. Deși sînt sîrăce materialicește, ele sînt bogate în spirit. Prin pasivitate, randamentul unităților pe care le dirigează nu se situează decît sporadic la nivel internațional. Arta de a conduce aceste instituții constă în modul prin care vor putea fi mobilizate capacitățile lor.

„Intelighenția” noastră deși deține o forță considerabilă (îmmagazinată în substanța ei cenusie), fiind dominată de interese personale și de grup, s-a dovedit mai slabă decît rîngile minerilor sau lozincile celor de la IMGB sau Republica care scandau: „Noi muncim, noi nu gîndim”. Elita culturii noastre parcă ezită să se implice în acțiuni responsabile. Ea ar trebui să fie conștientă de forța condeiului ei care, dacă este bine „mînuit”, ar avea o putere mai mare decît a ciocanului de abataj sau a barosului ce bate nicovalea.

Oricît ar crește procentul alocat din produsul intern brut pentru cercetarea științifică, atîta timp cît unii „cercetători cu emfază” (indiferent de domeniul lor de activitate), se vor vîntura de colo-colo prefăcîndu-se că elaborează, nu vor revoluționa știința românească. În zadar statul se va zbate pentru a ridica infrastructura, iar dacă la nivel de suprastructură nu se va schimba climatul, nu putem spera să fim primiți în structurile europene nici în al doilea și nici chiar în al treilea val. Patriotismul trebuie văzut sub o altă lumină, nu estalinu-ne tricolorul sau cîntînd cu insistență paiul din ochiul omului de lîngă noi – făcîndu-l pe el vinovat de neîmplinirile noastre –, ci privindu-ne critic în oglindă.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12 (menționînd CODUL SWIFT: CBITROBU);
(pentru dolari în contul 4024009230,
pentru mărci în contul 4024009231,
pentru franci francezi în contul 4024009235,
pentru lire sterline în contul 4024009232,
pentru franci elvețieni în contul 4024009233,
pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se retine un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin cec (nu virament) să se facă prin cecuri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin cecuri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa	80 \$	40 \$	20 \$
– Occidentală	140 DM	70 DM	35 DM
– și Israel:	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
– SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.
Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

MIHAELA MIROIU

Dimensiunea de gen a educației

A. Educația universitară (obstacole și „porți deschise“)

Date statistice: 70,1% din totalul cadrelor didactice sînt femei, 83% dintre cadrele didactice din învățămîntul primar și secundar sînt femei. În învățămîntul superior public ponderea femeilor este de 31,8%. MEN nu are statistici relevante pe criteriul sexului în privința managerilor din învățămîntul general și liceal.

În învățămîntul universitar, studentele reprezintă 50,3%, între 1995-1996, din totalul studenților, iar repartiția lor între cele două forme de învățămînt, public și privat, avea următoarea configurație:

În învățămîntul public (zi, seral, fără frecvență) studentele reprezintă 47,6% din totalul studenților.

În învățămîntul particular numărul studentelor reprezintă 58,3%. Pondere mai mare a studentelor era în universitate (65,1%), medicină și farmacie (60,6%), studii economice (59,1%) și cea mai mică în învățămîntul tehnic (24,4%).

Dacă dezechilibrele de gen în privința studenților sînt aproape nesemnificative, în privința carierei didactice universitare ele devin covârșitor de mari:

Datele pentru 1995-1996 indică următoarele: în învățămîntul superior public 31,9% erau femei; 1) profesori femei - aprox. 9%; 2) conferențieri femei - aprox. 25%; 3) lectori femei - aprox. 32%; 4) asistenți femei - aprox. 45%; 5) preparatori femei - aprox. 42%.

În perioada 1996-1997, numărul posturilor de profesor a crescut de la 3.636 la 5.753 (existînd și 2.091 posturi vacante). Numărul femeilor profesor a crescut cu doar 43 față de cel precedent. Conferențierii au 5.383 posturi ocupate cu 2.893 titulari bărbați și 776 titulari femei (o creștere de 33).

Personalul didactic de cercetare are 227 posturi, titulari 74, femei 14, suplinitori 7, femei 2.

Feminizarea învățămîntului din cauza scăderii atractivității carierei universitare

Deși în mod constant nu au fost dezechilibre numerice de gen între studenți și studente, nici între rezultatele lor finale la absolvire, carierele universitare au suferit un evident dezechilibru la vîrf (profesori și conferențieri). Explicații sînt multiple. După 1974 carierele universitare, ca și cele de cercetare, au fost blocate. Ele erau mai accesibile bărbaților și erau dorite pentru prestigiul social al profesiei. Bărbații s-au încurajat între ei spre performanță, după cum femeile s-au descurajat și au fost descurajate să o facă. După 1990, bărbații au fost recuperați spre zona universitară de vîrf. Invasia de tineri din ultimii ani a făcut ca dezechilibrele să scadă în mod special pentru posturile de asistenți și preparatori. Această scădere nu se datorează politicilor de promovare a femeilor în spațiul universitar, ci scăderii dramatice a atractivității carierei universitare, alături de venituri, cît și de prestigiu social. Prognosticul meu este că și învățămîntul superior va tinde spre feminizare, tocmai din motivul enunțat anterior. Lui se mai adaugă încă unul, deloc de neglijat: bursele în Occident, pentru doctore și masterate, nu au fost conservatoare în privința genului. Absolvențele române au găsit un spațiu de afirmare mai ales via universitățile străine, obținînd calificări pe care nici *establishment*-ul autohton, în genere conservator în privința genului, nu le mai poate contesta sau ignora.

Comentariu de ordin calitativ: Preconizata reechilibrare de gen a spațiului

universitar se confruntă cu două probleme: 1) scăderea dramatică a studenților proveniți din mediul rural și din micile orașe muncitorești (populate mai ales cu femei); 2) relevanța prezentei femeilor în spațiul universitar în influențarea condiției sociale, economice, politice și culturale a femeilor din România (un caz special îl reprezintă femeile rome, care dau cel mai mare procent de analfabetism și de lipsă de șanse de afirmare socială).

Nu avem politici afirmative pentru educația celor din mediul rural, pentru conștientizarea problemelor de gen și pentru elaborarea politicilor publice necesare contracarării nedreptății de gen. Puținele „porți deschise“ pentru politici afirmative pentru femei via educație universitară sînt: Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București (cu un modul de *Gen și Politici publice* pentru învățămîntul postuniversitar și cu includerea abordărilor feministe în curriculum-ul diferitelor discipline de Științe Politice), Facultatea de Filosofie (un curs opțional de filosofie feministă și modulul *Gen și politici publice* la studii postuniversitare), Facul-

– cercetări calitative asupra motivației pentru cariera universitară a studenților și absolvenților;

– cercetări calitative și elaborarea de politici afirmative pentru marginali (romi, mai ales femei, tineri din mediul rural și orașe muncitorești);

– un sistem de premiere a instituțiilor de învățămînt superior care promovează egalitatea de șanse pe cale curriculară și prin sistemul de admitere;

– includerea în Carta Universitară a unor sancțiuni precise în privința sexismului și hărțuirii sexuale în spațiul universitar.

B. Educația primară, secundară și medie

Din populația școlară totală, la sfîrșitul lui 1996, o proporție de 50,1% o reprezentau fetele. Reprezentarea lor procentuală pe cicluri de studii era următoarea: 49,6% în învățămîntul preșcolar, 48,8% în învățămîntul primar și gimnazial (scăderea este dată în special de școlarizarea mai slabă a populației feminine rome), 55,7% în învățămîntul liceal (creșterea de procente în favo-

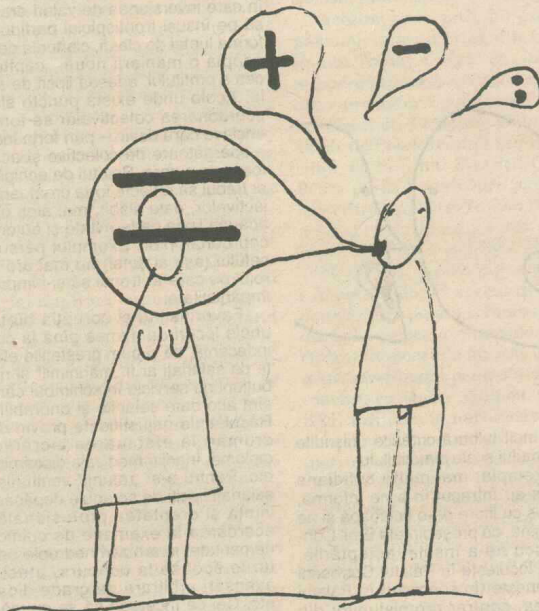
ei nu împart treburile domestice, aceea rămînd patrimoniul femeilor. În cel mai bun caz, formula standard este aceea că bărbatul ajută femeia în menaj. Educația pentru viața privată se compune din cîteva elemente de fond, necesare evoluției individuale: managementul domestic, abilități casnice, îngrijirea propriei persoane, a copiilor și celor aflați în nepuință, igiena persoanei și casei, *planning*-ul familial, relațiile de familie, prietenie și vecinătate, cultura *loisir*-ului, participarea comunitară. Pe scurt, ea are în centru educația reproductivă (de întreținere a vieții cotidiene) și pe cea comunitară (de formare, dezvoltare și afirmare în comunitatea locală). Lipsa, trecerea în derizoriu sau demitarea acestei educații au următoarele consecințe: a) întăresc conservatorismul de gen și ideea că viața privată e apanajul femeilor; b) constituie sursa fundamentală a socializării timpurii a femeilor pentru acceptarea dublei zile de muncă drept „destin fatal“; c) ajută o creștere semnificativă a divorțialității din cauza bărbaților (la ora actuală bărbații au un scor de 5-1 în cauzele divorțurilor); d) crește iresponsabilitatea paternă și numărul familiilor monoparentale; e) slăbesc relațiile între adulți și părinții vîrstnici; f) scad șansele de afirmare profesională performantă în cazul femeilor; g) contribuie la consolidarea rolului de auxiliari al bărbaților în viața privată și al femeilor în viața publică (în locul statutului partenerial pentru ambele sexe și în ambele sfere).

Încurajarea conformismului în educația fetelor

Cercetările întreprinse de către Societatea de Analize Feministe ANA și publicate în volumul *Gen și educație*, 1997, relevă cîteva aspecte de fond ale sexismului în educația formală: școala primară și gimnaziul creează un mediu „comfortabil feminin“, axat pe conformism, ordine și disciplină, penalizînd sau inhibînd tendințele spre gîndire divergentă și independență. Agressivitatea fetelor este puternic inhibată, cea a băieților este tolerată; diferențele dintre fete și băieți sînt privite ca deficiente, mai ales în sensul marii mobilități profesionale masculine și a modului stereotip-limitativ al rolurilor feminine. Imaginile femeilor și bărbaților sînt, alături calitativ, cît și cantitativ dezechilibrate (de exemplu, în abecedare, pozele cu fete și femei sînt de două-trei ori mai puține decît cele cu băieți și bărbați, sînt încurajate jocurile demixtate, toate rolurile de fete sînt tradiționale; cînd sînt cuplate numele copiilor de sexe diferite, prioritatea o are numele de băiat; nu se face acordul de gen pentru profesii; femeile sînt prezentate ca avînd trăsături naturale, nu virtuți; bărbații sînt definiți în termeni ocupaționali, femeile în termeni relaționali).

Educația conservatoare și anacronică

Aspecte intuitive-emoționale și empatice ale cunoașterii și experienței, educația estetică, morală (considerate aspecte feminine) sînt intens discriminate în favoarea aspectelor informațional-raționale, a educației științifice. Științele socio-umane educă spre probleme neglate direct de viața indivizilor ca persoane în comunitate, spre autocunoașterea sinelui în relație cu alții (o excepție notabilă o reprezintă manualele de cultură civică pentru clasa a treia și a patra, inclusiv în sensul unei strategii emancipatoare în privința genului – ed. Humanitas, 1997, autore D. Ștefănescu, D. Georgescu, M. Lăcătuș). Educația estetică aproape că dispăre la nivel liceal (cu excepția literaturii române). Educația morală este lăsată pe seama

tatea de Sociologie, secția Asistență Socială (cu un modul de sociologie feministă), Facultatea de Jurnalism (cu un curs despre gen și comunicare), Facultatea de Limba și Literatura Engleză și Cultural Studies (cursuri de lingvistică feministă), Facultatea de Drept (un curs despre drepturile femeilor), toate la Universitatea din București. În cadrul lor se fac și diplome, masterate și doctorate pe astfel de teme. Încercări de acest tip sînt pe cale de a se dezvolta la Universitatea „Babeș-Bolyai“ din Cluj (Facultatea de Studii Europene), la Universitatea „Al. I. Cuza“ din Iași (Filologie), la Facultatea de Drept din Oradea.

Sugestii

Considerînd zona academică drept „vîrf de lance“ în formarea specialiștilor care influențează schimbarea educației și practicilor sociale, sugerez următoarele:

– *workshop*-uri cu cadrele universitare, mai ales cu rectorii, decanii și șefii de catedre, pentru analiza aspectelor procentuale ale politicilor de personal și pentru includerea în curriculum a studiilor specifice pe dimensiunea de gen;

rea fetelor se datorează faptului că școlile profesionale, complementare sau de ucenicie au prin excelență elevi băieți, 64%. Învățămîntul postliceal cuprinde 50,8% fete.

Personalul didactic feminin: în învățămîntul preșcolar – 99,6%; învățămîntul primar și gimnazial – 73,3%; în învățămîntul liceal – 59,8%; învățămîntul profesional, complementar sau de ucenicie – 52,8%; învățămîntul postliceal și de maiștri – 51,7%.

O socializare timpurie de tip conservator

Elevii nepregătiți pentru viața privată

Un prim aspect notabil negativ al educației primare, secundare și medii este acela că *pregătirea elevilor pentru viața privată este de la nesemnificativă spre nulă*. Supoziția tacită a autorilor de programe și manuale este aceea că o astfel de educație este „minoră“ și că cei mențiți să o facă sînt părinții. Dar majoritatea părinților nu au relații parteneriale în sfera privată. De obicei,

orilor de religie care, pe de-o parte nu sint obligatorii, iar pe de altă parte întăresc esențial conservatorismul de gen și *pattern-uri* premoderne în privința femeilor.

„Personajul” principal al manualelor de economie, psihologie, filosofie, sociologie este omul impersonal și neutru (fără gen, rasă, etnie), evident, modelul bărbătesc-european. Toate manualele ignoră experiențele specific-femeiești: gravidația, nașterea, violul, pornografia, prostituția, hărțuirea sexuală, violența domestică, inegalitatea de șanse, dubla zi de muncă, marginalizarea și anonimul. Elevii nu sint educați să se confrunte cu ele, să le evite, să se protejeze sau să se abțină de la violențe și nedreptăți.

Femeile nu au istorie. Acesta este mesajul pe care îl transmit toate manualele de specialitate, începînd cu cel de clasa a IV-a. În istoria națională, ca și în cea universală, așa cum se practică în curricula autohtone, femeile nu există decît eventual ca soții și mame de șefi de stat. Manualul de clasa a XII-a produce cea mai cuprinzătoare discriminare, în calitatea sa de „istorie a românilor”, căci trece în anonimul doar contribuția femeilor la istorie, ci și pe aceea a grupurilor etnice minoritate. Rațiunile sexismului în educația istorică sînt în principal de istoriografie, de ceea ce consacră istoricii drept relevant. Or, pentru autorii manualelor românești, tot ce nu este bătălie, război, revoluție, luptă pentru putere pare să fie complet neinteresant. Istoria vieții private nu există, cea a civilizației și modurilor de viață este secundară și, în genere, omisă din programa de examene. De aici derurge logic inexistența femeilor prin neparticiparea lor la marile „violente fondatoare”.

Femeile nu gîndesc și nu creează. Sau, în cazul în care pare să fie altfel, aceasta se întîmplă aproape exclusiv în literatură. Proza, poezia și critica literară făcute de către autoare române sînt înfîm reprezentate în manualele școlare (poate și pentru că în continuare croniciile obsedează mai mult autorii de curricula decît literatura română contemporană, în care femeile sint mult mai bine reprezentate decît în trecut).

Concluzii

Învățămîntul românesc are caracteristici ale modului de educație patriarhală:

- îndocnirea de gen** (educația ghidează comportamentul în funcție de sex și consideră rolurile feminine ca inferioare);
- goluri în educație**, mai ales prin lipsa educației pentru viața privată;
- descurajarea intelectuală și lipsa modelelor de reușită feminină**;
- lipsa conștinței participării femeilor la istorie** (inclusiv la cea a luptei pentru drepturile lor);
- ignorarea experiențelor femeiești sau tratarea acestora ca triviale și derizorii**;
- tratarea bărbaților ca normă pentru umanitate și reper de performanță**;
- educarea slabă a fetelor pentru propriile lor drepturi la libertate și autoafirmare**.

Educația, deși nu este normativ discriminatorie în privința accesului fetelor la toate formele de învățămînt, este conservator-anacronică prin mesajele sale sexiste. Ea practic pregătește fe-

tele spre aspirații considerate mai joase și spre axarea pe roluri tradiționale. Ea este discriminatorie și prin modul în care ierarhizează diferite facultăți, traîndu-le pe cele feminine ca inferioare, sau pur și simplu ignorîndu-le drept capacități care merită educare și evaluare:

- facultăți socotite preponderent masculine: capacitatea de deducție, inteligența, imaginația științifică, spiritul analitic, capacitatea de efort fizic și intelectual, curajul, agresivitatea, realismul, pragmatismul, sacrificiul pentru idei, competiția, dominarea, stima de sine, interesul pentru afirmare publică;
- facultăți socotite preponderent feminine: comunicarea verbală, empatia, intuiția, imaginația artistică și socială, sensibilitatea la context, receptivitatea la nevoile altora, sacrificiul pentru alții, conformismul, interesul pentru viața privată.

Sugestii:

- includerea în curricula diferitelor discipline (preponderent în cele de cultură civică) a educației pentru viața privată și a educației nonsexiste;
- introducerea eticii ca disciplină opțională la religie în învățămîntul gimnazial și liceal;
- utilizarea limbajului nonsexist în manuale;
- includerea experienței și contribuției femeilor în curricula disciplinelor de științe socio-umane și istorie;
- utilizarea unor metode de evaluare a elevilor care să țină cont și de alte criterii decît capacitățile deductive și de memorare: inteligența practică, abilitățile de comunicare și muncă în echipă, activități comunicative, capacitatea de comunicare artistică, capacitatea de cooperare;
- orientarea curricula spre probleme (depășirea abordării istorice a disciplinelor), mai ales spre cele ale lumii în care trăiesc ei.

C. Conservatorism și sexism în presă

Termenul „conservatorism” este relativ impropriu folosit în cazul media românești: aceasta ar însemna să „conservăm” imaginea tovarășelor de muncă din perioada comunistă, sau pe cea de „mater familias” din perioada interbelică. Media românești nu sint conservatoare. Sint pur și simplu brutal sexiste.

Imaginea pe care o educă cititorilor de ambe sexe în privința dimensiunii de gen este atît plină de clișee suprasimplificatoare, cît și **real nocivă în privința egalității de șanse** pentru afirmarea femeilor în spațiul public sau măcar a existenței lor decente în cel privat. Relatarea de mai jos se bazează în principal pe monitorizarea cotidianelor *Adevărul*, *Evenimentul zilei*, *Ziua*, *Libertatea*, *Național*, monitorizare întreprinsă sub egida ONG ANA, în perioada 16-26 septembrie 1997, de către: Luiza Vizitiu, Carolina Tache, Ioana Stancu, Amalia Herciu și Tatiana Mocanu (toate studentele la Facultatea de Științe Politice).

1. Clișee de vîrstă

a) Fetele nu există decît ca victime ale violurilor, de obicei ale celor făcute de către protectorii lor sau ca fetei prostituate forțat.

b) Femeile tinere, cea mai reprezentată categorie, sint prin excelență vedete, trupuri decorative sau amante „la umbra bărbaților în floare”.

c) Femeile mature sint gospodine, neveste ale unor personaje interesante mediatic, rareori profesioniste, eventual dăunătoare (în politică).

d) Femeile vîrstnice sint înrușchiate de sărăcie sau victime ale frigului, rudelor rapace, ale violurilor comise de bețivi și demenți.

2. Clișee ocupaționale

a) Cele mai mediatizate ocupații sint prostituția (fie și telefonică) și *striptease-ul*.

b) Obiect decorativ-funcțional și de divertisment (în reclame, anexe ale personajelor celebre).

c) Cariera de top-model, vedetă artistică TV.

3. Imagine vizuală

a) publicitară: frecvența cea mai mare o are cea de tipul „soapte fierbinți și fantezii romantice”, „cheamă-mă acum!” sau estetic-dezbrăcată pentru diferite produse (ex. Connex);

b) prezentatoare de modă;

c) dame de companie pentru bărbați importanți;

d) condiții excepționale sau scandaloase de maternitate (de ex. „Producția” de copii pentru vînzare), violență comisă de femei.

Concluziile cercetărilor:

a) Reprezentarea femeilor face parte din categoria derizoriului ocupațional, a trivialului în creație, a maleficului în politică.

b) Femeile sint „reificate” - transformate în obiecte de utilitate sexuală, casnică sau în accesoriu estetic.

c) Trăsăturile superior valorizate sint: cochetăria, feminitatea frivolă, maternitatea.

d) Violența împotriva femeilor este intens mediatizată ca fapt divers (deci banal); cea comisă de femei este intens comentată ca un fenomen contra naturii, o abominabilă schimbare de roluri. Comentarea violurilor îmbracă adesea aspectul blamării victimei.

e) Cînd femeile promovează în ocupații de prestigiu (de exemplu, cea de magistrat) nu sint nominalizate.

f) Ocupațiile, inclusiv în cazul ofertelor de servicii sint prezentate la genul masculin, inclusiv cînd sint practicate de către femei și acordul de gen e foarte simplu de realizat.

g) Deciziile luate de femei în poziții-cheie sint comentate ca „subiective”.

h) Cea mai înaltă aspirație cultivată este cea de ordin estetic.

i) Cea mai simplă cale de a accede la imagine publică este să fii „anexa”

unui bărbat important.

j) Sexismul în presă este practic de către ziaristi și ziariste.

k) Protestul împotriva sexismului este ca și inexistent sau este restrîns ca exceptionalism pentru „clubul restrîns” al celor dintr-o anumită elită intelectuală.

l) Presa stimulează nerecunoașterea autorității femeilor în profesie și în viața publică, transformîndu-le în „marile anonime” ale societății românești.

m) Importă din Occident exact ceea ce democrațiile occidentale resping: imaginea de servitoare, anexă și obiect de consum.

Consecuțe pentru educație:

a) Descurajarea intelectuală a femeilor: femeile, mai ales cele în formare, învață lecția submisivității, a carierelor de tipul vînzării imaginii corpului și a celei de „anexă” pentru bărbați importanți.

b) Încurajarea violenței împotriva femeilor: prin tehnica prezentării violului, violenței domestice și hărțuirii sexuale ca fapt divers și prin blamarea victimei.

c) Educarea femeilor în frică, nesiguranță și lipsă de autonomie: presa încurajează mesajul victimă-atacator-protector, teama de liberă circulație, teama de manifestare liberă, artificialitatea comportamentală și aspirațiile mai joase în carieră.

d) Încurajarea discriminării profesionale și inegalitatea de șanse în economie, cultură, politică prin imagini tradiționaliste ale sex-rolurilor, prin dispreț sau îndoială asupra pozițiilor de prestigiu ocupate de femei.

e) Modelează tendința spre anonim public și profesional, spre implicare socială redusă la opere de caritate și asistență socială.

f) Creează, mai ales fetelor tinere, obsesia asupra felului în care arată (după principiul: „Cu cît mai artificială, cu atît mai feminină”).

Sugestii:

- o legislație precisă împotriva sexismului ca delict de presă;

- operarea cu moduri de adresare și cu apelative nediscriminatorii (prin acord de gen);

- întocmirea unui ghid al limbajului nonsexist;

- colaborarea presei cu ONG-urile pentru femei și pentru protecția drepturilor persoanelor;

- mediatizarea corectă a performanțelor bărbătești și femeiești (cele femeiești sint de obicei „aruncate” în penultima pagină, pe un spațiu restrîns și dedicat de obicei reușitelor sportive);

- comentarea cazurilor de violență prin perspectiva consecințelor lor psihice, fizice și de destin individual.

DIN SUMARELE VIITOARE

- **Supliment gratuit:** Tîrgul de carte de la Leipzig
- **Supliment gratuit:** Administrația publică locală. Studiu comparativ privind fostele țări comuniste
- **Interviuri cu Sorin Dimitriu, președintele FPS, Andrei Marga; ministrul Educației Naționale, Teodor Meleșcanu, președintele ApR, și Teodor Dunca, ambasadorul României în Germania**
- **Masă rotundă la GDS despre problemele învățămîntului**
- **Masă rotundă la GDS și supliment gratuit pe tema Către o societate pentru toți - persoana cu handicap într-o societate deschisă**
- **Întîlnire la GDS cu mitropolitul Nicolae Corneanu cu prilejul acordării premiului anual al grupului**
- **Istoria românilor sau Istoria României? - anchetă**

MEMORIA

Colecția POLITICA

Albert Speer
ÎN UMBRA LUI HITLER
Memorii (2 vol.)

C. Duplan, V. Giret
VIAȚA ÎN ROȘU - Vol. I-II
(Pionierii)

Călin Cernăianu
DIPLOMAȚIA LUPILOR
Erată la literatura aplicației tactice
din decembrie 1989

Comenzi: C.P. 26-38 București

Scandal cu publicul

de Peter Handke

regia: Anca Colțeanu, Magda Mugur, Vlad Mugur

„Această piesă este un prolog. Nu veți auzi nimic ce nu ați mai auzit până acum. Nu veți vedea nimic ce nu ați văzut deja până acum (...) Veți auzi ceea ce până acum ați văzut, veți auzi ceea ce până acum nu ați mai văzut aici. Nu veți vedea o piesă de teatru. Pofa dumneavoastră de a privi nu va fi satisfăcătoare. Nu veți vedea o piesă de teatru. Pofa dumneavoastră de a privi nu va fi satisfăcătoare. Nu veți vedea nici un joc. Aici nu se va uca. Veți vedea o piesă de teatru în care nu e nimic de văzut.”

Astfel începe chiar din foaier reprezentarea prin care Teatrul Tineretului își asumă declarat un gest de avangardă. Spectacolul-manifest orindru-se deschizător de drum. Aceasta în contextul unei reale „inacuități a teatrului românesc” semnaltă ca atare în afișul-program de către criticul **Victor Scordei**, consilier artistic al trupei și traducătorul piesei. Textul aparține scriitorului austriac – poet și prozator, eseist și dramaturg – **Peter Handke** (n. 1943), ironie nonconformist care a inventat o specie numai de el practică – Sprechstück / „piesa vorbită”. Concepută ca un discurs pentru „patru vorbitori”, piesa e însoțită în original de câteva „Reguli pentru actori”: „Să asculte litanii din biserică catolică. Să asculte strigătele de înjurare și corurile de injuri de pe stadioanele de fotbal (...) Să privească, la grădina zoologică, pe oamenii care maimuleșc maimulele” etc.

Vlad Mugur și-a asociat drept colaboratoare în direcția de scenă pe **Anca Maria Colțeanu** și **Magda Mugur**, la scenografie pe **Jărc Iona**, **Iosif Herteza** asigurind originala muzică a montării. Textul dramatic a suferit unele ajustări nesemnificative în condițiile în care a fost gândit de la bun început ca o suită aleatorie de constatare („Sintetei așezați în rînduri. Alcătuți un model”, „Nu ne urmăriți. Ne priviți. Sintetei priviți. Sintetei lipsiți de apărare”. Nu sintetei cineva, sintetei ceva”) și apostrofări („Sintetei obositori... Nu ne cuceriți... Sintetei o eroare dramaturgică”, ce ordine („Tineți-vă respirația”) și rugăminti („Gindii-vă împreună cu noi”), invective („Veți fi insultați pentru că insulta este un mod de a vorbi cu Dumneavoastră”) și laude („Ați fost distribuția ideală. Ați fost inimitabil. Chipurile Voastre au fost de neuit. Comiciu Vostru a fost irezistibil. Tragiciu Vostru a avut măreție antică”). Dincolo de această adresare directă se ghicește o maieutică dramatică, urmând sensibilizarea și conștientizarea spectatorilor care

CRONICĂ DE TEATRU

TEATRUL TINERETULUI DIN PIATRA NEAMȚ

inglobează generic și de-a valma toate tarele sociale: „emigranți interiori, cefetistiilor, revizionistilor, revanșarilor, militaristilor, pacifistilor, fasciștilor, intelectualistilor, nihilistilor, individualistilor, colectivistilor, necopti politici, circotașii, vinători de efecte, antidemocraților, autodenunțătorilor, cerșetori de aplauze, monștri antedeluveni (...) canceroși, purtători ai cauzelor moarte, candidații la sinucidere, morți potențiali, eroi pozitivi” etc.

Considerind că utilizarea limbajului natural al insultei, al introspecției, al declarației, al afirmației, al interpretării, al justificării, al disimulării, al predicii, al strigătului de disperare” configurează o noțiune a lumii care nu mai are nevoie de altă imagine, **Handke** exclude orice fel de acțiune în scenă, deoarec ar fi pieonistică. Respectind ideea, dar aprecind drept depășit austerul stadiu agitator al anilor '60, **Vlad Mugur** a mobilizat aproape întreaga trupă pentru a o metamorfoza în chip original în purtătoare de cuvânt și autorului ce nu dorește să revoluționeze, ci doar să atenționeze, anulind orice barieră: „Rampa nu este o graniță (...) Noi nu sintem noi (...) Dumneavoastră sinteți TEMA. Dumneavoastră sinteți în centrul atenției”.

Convenția cere ca nimeni să nu joace, nimeni să nu interpreteze, ci doar să discute, să semnaleze să direcționeze. Unii actori au devenit plasiatori conducind-o și protejind-o pe spectatori (**Lucreția Mandric**, **Ionuț Cucora**, **Ligia Stan**, **Cătălina Rusu**). Cei alții constituie ansamblul „vorbitorilor”, cifra inițială de patru înmulțindu-se cu ea însăși pentru a figura „asaftul în vauri” al unor actori asemeni oamenilor de pe stradă doar că, pentru susținerea întregului discurs repetitiv, ce alternează tonalitățile, ei fac uz de o rezucitate acuzat expresionist punkistă. Rigorea argumentației din text este dublată de sobrietatea impusă a prestației scenice. Veterana trupei, **Adria Pamfil-Almăjan**, susține pledoaria despre „trăirea clipei”, secundată de eșalonul tinerilor, unii chiar la debut: **Ioana Flora**, **Mihai Danu**, **Ovidiu Crișan**, **Bogdan Tașman**, **Andreea Agni**, **Daniel Besleagă**, **Dan Burghiea**, **Gabriel Duțu**, **Victor Girescu**, **Dan C. Grigoras**, **Gina Gulai**, **Dorina Haranguș**, **Gheorghita Itimi**, **Florin Mircela jr.**, **Ștefan Pompiliu**, **Petronela Zurbă**. Cu toții într-o excelentă formă ce dă speranțe pentru înfăptuirea ambițiosului repertoriu pe care teatrul îl anunță în elegantul *Semnal* al stagiunii 1997–1998.

IRINA COROIU

sintagmă lipsită de conținut”, declară cele două organizații internaționale.

Lista ziariștilor asasinati în 1997: **José Luis Cabezas** – *Noticias* (Argentina); **Edgar Lopes de Faria** – *FM Capital* (Brazilia); **Duong Daravuth** – *Neak Prayuth*, **Michael Senior** – liber profesionist (Cambodgia); **Fredy Elles Ahumada** – liber profesionist, **Gerardo Bedoya Borrero** – *El Pais*, **Francisco Castro Menco** – *Majagual AM*, **Jairo Elnes Marques** – *El Marqués* (Columbia); **Jorge Luis Marroquin Sagastume** – *El Sol Chorti* (Guatemala); **Altaf Ahmed Fakto**, **Sydan Shafi** – *Doordarshan TV*, **Srinivas**, **S. Krishna**, **Rajasekhar**, **Gangadhar Raju**, **Jagadish Babu** – *Eenadu TV* (India); **Mohamad Sayuti Bochari** – *Pos Makasar* (Indonezia); **Ebrahim Zal Zadeh** – *Me'yar* (Iran); **Jesús Abel Bueno León** – *Siete Dias*, **Benjamin Flores Gonzalez** – *La Prensa*, **Victor Hernandez Martinez** – *Como* (Mexico); **Z. A. Shahid** – *Khabrain* (Pakistan); **Danny Hernandez** – *Peoples Journal Tonight* (Filipine); **Appolos Hakizimana** – *Umuravumba* (Rwanda); **Ishmael Jalloh** – liber profesionist (Sierra Leone); **Borys Derevyanko** – *Vechornyyaya Odessa* (Ucraina).
(Sursa: Reporters sans Frontières)

Libertatea presei în 1997. Bilanț

• Libertatea presei este respectată în 79 de țări; în 80 de state ea este precară; în 26 de țări libertatea presei este grav amenințată • La 1 ianuarie 1998, în închisorile din lume se aflau 90 de ziariști • Anul trecut au fost anchetați 482 de ziariști; alți 924 au fost amenințați sau agresați; 518 publicații și posturi radio-tv au fost cenzurate
• Pe 7 ianuarie, **Reporters sans Frontières** (RSF) a cerut eliberarea imediată a 68 de ziariști • RSF cere un proces echitabil pentru alți 22 de ziariști din 9 țări.

Atentate asupra ziariștilor

Conform declarației comune a organizațiilor „Comitetul de Protecție a Ziariștilor” (CPJ) din New York și RSF din Paris, în anul 1997, 26 de ziariști din 14 țări au fost victime ale unor atentate criminale. „Din păcate, în lume omucidul rămâne principala cauză a morții ziariștilor și a cenzurii din mass-media. Dacă guvernele țărilor în cauză vor lăsa nepedepsite aceste crime garanția constituțională a libertății presei va deveni o

ION VIANU

Un jdanovist la Paris?*

Așadar, Bujor Nedelcovici vrea să-l judece pe Tudor Vianu înainte de anul 2000, spre deosebire de alți intelectuali români care cer pentru o asemenea cauză încă un moment de reflexie... discuția nu mi se pare atât de relevantă deoarece au fost, prilejite de centenarul nașterii tatălui meu, emise multe judecăți privind-l. E drept că, puțin solitar la Paris, domnului Nedelcovici au putut să-i scape aceste judecăți, dintre care unele aparute chiar în revista de față. În genere, judecățile istorice nu au un caracter definitiv, discuția nu se încheie niciodată. Dar poate că scriitorul român în exil vrea să instituie un tribunal de excepție *en bonne et due forme* ale cărui sentințe să aibă putere executorie, el care a cerut telegrafic domnului Laurențiu Ulici ridicarea unui monument scriitorilor-victime și nu a primit până acum nici un răspuns...

Mi se pare absurdă comparația cu Heidegger. Filosoful german i se aduce acuzația că supraviețuind peste treizeci de ani regimului hitlerist, nu a găsit cu cale să se exprime asupra angajamentelor lui politice. Tudor Vianu nu a avut nici prilejul, nici privilegiul unei asemenea retrospective.

Dar altceva e mai grav în rîndurile domnului Nedelcovici. El vrea să tragă o „linie de demarcație” între intelectualii români din epoca comunistă. Tentativa îmi aduce aminte de jdanovistul Kemenov, autorul unei cărți foarte propagate la începutul anilor cincizeci: *Caracteristicile a două culturi*: cultura burgheză și cea proletară. Să candideze foiletonistul nostru la onoarea de-a reactualiza această teorie, întorcînd-o pe dos, ca pe o mînușe? Nu sint deloc sigur că Nichifor Crainic, deși a suferit ce a suferit, era o figură mai onorabilă decît Camil Petrescu.

De fapt, Bujor Nedelcovici știe și el că a greșit. De ce? Pentru că „România și Franța... sint două țări cu stadiu de dezvoltare și civilizație diferite” (asta e o devărată descoperire). Deci, bieții români sint niște primitivi care, dacă nu trăiesc măcar vreo zece ani la Paris nu au cum să aibă o judecată morală sănătoasă. Altfel nu ar aștepta anul escatologic 2000.

Am remarcat mai demult la domnul Nedelcovici o foarte ușoară tendință spre inadecvare. Îmi aduc aminte că acum vreo zece-doisprezece ani, proaspăt sosit din țară, a ținut la Paris o conferință în care explica dezastrul cultural din România prin activitatea nefastă a tovarășului Dulea. Publicul român-francez *en était tout ébaubi*.

Tragedia pe care, în grade diferite, am trăit-o ne obligă să judecăm trecutul. Dar elaborarea memoriei este un lucru dificil care nu ne scutește de nuanțe. Nu oricine este abilitat să discearnă între oportunitism și sfîșierea conștiinței, între libera alegere și aspra necesitate, între vocația martiriului, sublimă între toate sentimentele, și solidul simț al datoriei. E necesar să știi despre ce vorbești dar asta încă nu ajunge. Mai trebuie inimă, imaginație...

* v., 22da din 10-16 februarie 1998, p. 15.

INSTITUTUL EUROPEAN NOUTĂȚI

Remy de Gourmont
Fizica dragostei
Traducere de Ani Bobocea. Prefață de Roland Purnal
Din sumar: Scara sexelor; Dimorfismul sexual și feminismul; Organele dragostei; Mecanismul dragostei; Parada sexuală; Poligamia; Dragostea la animalele sociale; Problema aberațiilor; Instinctul etc.

Alfred Jarry
Căutarea Messalinei
Prefață, traducere și note de Luca Pițu
Din sumar: Casa fenicilor; Împărăteasa își caută zeul; El dansa uneori noaptea; Sub lămpile Dianei persane; Cel mai frumos dintre romani; Nunta adulterică; Îmfindu-l pe Bacchus; Prin mijlocirea curtezanelor etc.

În pregătire: Dumitru Preda, *România și Antanta*
• Răth-Végh Istvar, *Sărbătoarea nebunilor* • Jean Giraudoux, *Bella*

Iași • Str. Cronicar Mustea nr. 17 • C.P.: 161 • cod 6600 • Tel-fax: 032-230197
tel 032-233800 • e-mail: rtmvna@mail.cccis.ro • http://www.nordest.ro/home.htm

MARKETING

ANTET

MARKETING,

de Elisabeth Hill și Terry O'Sullivan
• Cel mai complet manual de marketing, elaborat de doi rectori universitari din Marea Britanie, (Elisabeth Hill - Anglia, Polytechnic University; Terry O'Sullivan - Trinity and All Saints College, Leeds)

- O lucrare actuală, purtând girul Longman, adresată în primul rând studenților în domeniu.
- O carte de specialitate, pentru companiile moderne, competitive.

351 pagini 35.500 lei

Doresc să primesc această carte, cu plata ramburs, la adresa indicată mai jos:

Expedito:

Numele

Oraș (Localitate)

Strada

Bl. Sc. Et. Ap.

Județ (sector)

Destinatar:
Editura ANTET
O.P. 22 C.P. 285
Sector 1, București
Tel: 01-6175332

Nu timbrați

Definirea prin negație

Nu mai știu cum se numește vechiul procedeu retoric al definirii prin negație: nu se știe ce este un lucru, dar se știe precis ce nu este el. Ai zice că, tot așa, există oameni care se autodefinesc în chip esențial nu atât prin ceea ce construiesc, cât prin ceea ce desființează. Prin negare, prin atac, prin luptă și dezintegrarea celuilalt. (Atenție: vorbesc despre oamenii de valoare și nu despre demolatorii de profesie, semidoctii invidioși, săpători, misologi și nihilisti numai atunci când nu le pică lor ceva.) Acest fel de autodefinire și autoimpunere prin acizi asistăm în cazul lui Paul Goma, de exemplu, în domul flagrant, dar și – mai subtil – la Alexandru George: așezarea (nu știu cât de spontană și cât deliberată) împotriva curentului general de opinie. Impulsul cu pricina a fost în bună măsură definitiv pentru o psihologie retractilă precum I.D. Sirbu, dar și pentru o natură complexată și compenată jandarmerește, precum Eugen Barbu. (Un caz aparte ar fi, aici, Argezi, strălucind deopotrivă în encomion și injurie, în lingușire, odă și blestem, în pamfletul crâncen și imnica dălană.)

Evident, lucrurile abia de acum încolo se complică.

Nu am vrut decât să schițez o ramă pentru a încadra, fie și numai pentru o clipă, teribila energie colerică a lui Mircea Daneliuc, așa cum se definește ea, prin virulență negare, în *Pisica ruptă*, o carte-scrișnet, o defulare, o suită de șarje compensatorii, locuirea ghimpoasă a unei memorii populate exclusiv cu tășuri. Nimic rotund, nimic împăcat, nimic moale aici. Totul este inflammat (chiar și cinismul rece), urzicat sau sulfuros, într-o neliniște când apăsătoare și plină de amenințări, când direct explozivă. Cartea unei tristeți invariabil agresive, adeseori aplecată peste prăpastia isteriei. Cartea unei ratări parțiale, însă niciodată ridicată la rangul conștiinței autodestructive. Cartea unui orgoliu războinic, mereu în stare de luptă și pentru care toate micile și marile bucurii nu sînt decât preluciri de reînscărcare cu venin a bateriilor. Un fel de jurnal de front (lupta cu cenzura), un lamento vehement și o pleoară *pro domo*.

În orice caz, nu un roman

Nu-mi dau seama de ce autorul (sau editorul?) a optat pentru „roman”. Dacă ne gândim la vechea prejudecată comercial-editorială, este cazul să notăm că, astăzi, la noi, mult mai vandabil este calificativul „memorii”, sau „jurnal”, decât „roman”. Mă rog, s-o luăm ca pe un detaliu.

Pisica ruptă este o suită de amintiri agresive din trecutul imediat. O supapă pentru degajarea presiunii. Confesiunea unui eu rebel prin structură, însă „devinit huligan” prin forța drăcească a împrejurărilor.

Cititorul tinăr (la care și Mircea Daneliuc se și gîndește numaidecît, de vreme ce chiar în a doua pagină a cărții se adresează celor „veniți după Marea Păcăleală din '89”) se va întreba pe bună dreptate de ce oare unul dintre prii-i trei, patru mari regizori de film ai noștri, autorul altor bombe (în toate accepțiile cuvîntului) de la *Proba de microfon* la *Iacob și Patul conjugal*, de la *Ediție specială*, *Cursa și Glissando* la *Senatorul melcilor*, un regizor selecționat la festivalurile de la Cannes și Veneția etc., etc. (inclusiv în 1989) – de ce, deci, tocmai un artist cu un atare palmares își cîstește trecutul ca pe un manual de frustrări, ca pe o carte a ratărilor.

Mirarea tinărului cititor devine rică-nare sticloasă în cazul celor mai în vîrstă, pentru care și Daneliuc a fost, nu-i așa, un beneficiar al ceaușismului, cei care lansează cu perfidie de opt ani încoace sloganele omnimaculării („toți am cerșit”, „cu toții am mîncat rahat”, „toți mint, toți fură” etc.) ca autodisciplinare și perpetuu îndemn la oportunism, uitînd că există o foarte exactă – și documentabilă – ierarhie a culpei și rușinii.

Adevărul e că, în materie de film (milioane de spectatori), coerciția a fost în- it mai cruntă decît la scriitorii (publice ve cîteva mii) și în teatru (public de zeci

de mii, ca să nu mai socotim teatrul TV), ceea ce a determinat din partea autorilor o tenace echilibristică pe sirma abilităților tactice, direct proporțională cu stringerea oficială a șurubului. De aici și caracterul absolut al relațiilor de tip mafiot în cinematografie, spre deosebire de literatură, unde valoarea (fatalmente subversivă, în regim dictatorial) se putea strecura, ici, colo, în funcție de oraș, de editură, de nivelul tirajului și, deci, al cenzurii, de conflictele existente pe diferitele paliere ale puterii ș.a.m.d.

În urmă cu două săptămîni, comparăm aici *Jurnalul* lui Alice Voinescu cu *Jurnalul* lui Mihail Sebastian. Sper să nu mi se ia în nume de rău și să fiu acuzat de „similarită” dacă acum voi asocia *Pisica ruptă* cu *Jurnalul* lui Mircea Zăciu. În ciuda multelor deosebiri, asupra cărora e de prisos a insista, finalitatea celor două demersuri este aceeași: lupta de gherilă psihologică a artistului cu forța și perfidia maiaxorului ideologic. Cineastul, aici, omul de literă, acolo, dar cu Dumitru Popescu stăpînind deasur-

secrețiile și scursurile idealului permis, prostia, tîmăriile, temenelele și gloriile de trei zile. Anii mei pe care mi i-ai furat...“.

Anii furati. De aici începe totul, de la cele pierdute și nu de la cele cîștigate. Pentru că nimeni nu va putea răspunde vreedată ce ar fi devenit talentul în condiții normale, nu doar talentul lui Daneliuc, dar al tuturor valorilor noastre intelectuale din ultimii cincizeci de ani. Sigur, politrucul Gudurău vine și susură șerpește: „dar nu v-ai realizat, dragă? Nu v-ai lăudați voi că sînteți egali în doxă cu occidentali, n-ați scos cărți, n-ați făcut filme? Adevărat, v-am mai ras la plecări în Occident, v-am tăiat pagini, v-am aminat cărțile, v-am impus una, alta, dar per ansamblu v-ați format și afirmat, nu-i așa?”.

În plus, adaugă mîeros politrucul Gudurău, „ce dracuți! produs după 1989, odată ce, nu-i așa, v-ați dobîndit libertatea? Trei lulele, trei surcele”. Cum, oare, să-i explici Gudurăului că, odată castrat, nu prea mai ai ce

Ce contezi tu cu gîfiala ta? Mizeria e că poftiri la masă se mai fac, dar mulți mînîncă la bucătărie“.

Ar fi, prin urmare, o nepermisă greșeală față de carte dacă ne-am lăsa orbii de fuhoii invecților la adresa lui X sau Y, făcîndu-ne că nu observăm, îndărătul imprecațiilor, marea tristețe și frustrare a unui legitim orgoliu artistic: „Abia în momentele astea simți că ești de-aici și cari în spate, ca un melc blestemat, toți turcii, rușii, ceaușeștii, țiganii, toți mineri și hoții. Există, la malul de fluviu, copaci cu rădăcinile spălate de ape, gheare albicioase dramatizînd sicturul cu care-ți plimbi privirea peste inutilitatea lor decorativă. E locul unde o voință indiferentă la noroc le-a aruncat sîmînța“.

Jocul cu andreaua

Nu am de gînd să intru în picanteria autorului și să „arbitrez” conflictele sale cu „mafia cinematografică românească”. Codificarea onomastică e minimă, de altfel, și nu-ți trebuie decît o minimă familiarizare cu domeniul ca să-i vezi pe Sergiu Nicolaescu (Colonnescu), „misiune, grad, pașaport special pentru toate țările și toate împrejurările”, D. Fernoagu (Mitică Zănoagă), Ion Bucher (Puberu), Pița și Verou (Pițurcă și Coroiu, unul „prost ca un lemn, unde simte puterea se așează în patru labe”, celălalt „face un cinema de acum cincizeci de ani”), Andrei Blaiar (Flaișer, cu „pornirea naturală spre supușenie”), Vasile Nicolescu (Măiorescu, „de o viclenie veninoasă și o răutate rară”), Octavian Paler (Maler), P. Sălcudeanu (Fernoaru), Toră (Cora) Vasilescu, dar mai ales obsedatul Tudor Caranfil (Carafilio di Puta, lugubru descris la p. 160). Mai apar Ecaterina Oproiu (p. 131), Malvina Urșianu (p. 150), S. Brucan (p. 188)... Ca în desecînte, *Pisica ruptă* funcționează pe post de scaloian buchisit cu andreaua, un fel de exorcizare a memoriei ultragiutate.

Însă realmente incitante sînt scenele cu ierarhia de partid: vizionarea lui *Glissando*, de care am pomenit, apoi Suzana Gădea cu strugurii în birou (p. 208), vizita de lucru a lui Dulea la ACIN (p. 65 ș.u.): absolut surprinzătoare absența lui Dulea în cartel, înfînirea cu Iliescu la o sindrofie cu autografe, la Cotroceni (p. 134), relatarea indirectă a deciziei Elenei Ceaușescu de a „da drumul” lui *Glissando* (p. 244). Memorabile sînt și vizita la Ilie Alexandru, Ewing-ul ialomișean (p. 49 ș.u.), figura lui Dumitru Popescu („avea sadismul panicii, plăcerea maladivă de-a o sfîrși” (v. pp. 13, 115, 181), înfînirea conspirativă cu Dorin Tudoran (p. 219), dar mai ales jocul cu puterea, așa cum este ipostaziată aceasta în persoana lui Ion Traian Ștefănescu, Petru Enache și Dinu Sărauru. Este un capitol aparte, ocultat în mai toată lumea artistică și totuși esențial pentru cine vrea să înțeleagă mizeria complicității necesare, perfidia adaptării în climatul totalitar. Cu un Petru Enache pledînd, după scandalul cu *Glissando*, pentru *Iacob* („nu-mi credeam urechilor. Minerii? Abia fusese greva aia în Valea Jiului. Nici azi nu știu de ce a făcut asta, ce l-a împins”), un Dinu Sărauru care-l cheamă pe Daneliuc, după trei ani de popreală, să monteze o piesă la Teatrul Mic (p. 87), care „mă ia și mă duce la Mișu Dobrescu” (p. 104) și care-î ține spatele pentru *Vinătoare de vulpi* („nu era o fericire să lucrezi cu el, oscilînd între furtuni magnetice și căderi în care se declara muribund. Țăran impulsiv, reușea imediat să fie și mîrlan”) și cu un Ion Traian Ștefănescu scos din birourile microfonaie și mergînd „unul lingă altul cu gulerele ridicate. Ca doi spironi dintr-un film rusesc” (aranjase o vizionare a lui *Glissando* cu Nicu Ceaușescu, v. p. 206) – se poate începe o istorie piezișă a artistului în ceaușism.

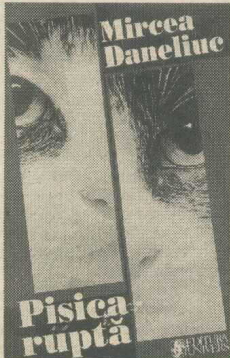
Daneliuc ne oferă și un foarte posibil motto al acestuia: „la urma urmei pînă unde poți împinge compromisul cu ei? Apleci spinarea, îi scribești repede. Doi genunchi îndoii nu sîntemec mila. N-o faci, or să te deteste fără iertare, pentru că se simt sfîrșiți“.

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Pisicile lui Daneliuc

MIRCEA DANELIUC,
Pisica ruptă,
Editura Univers, 346 pp.

pra, alături de Suzana Gădea, Dulea și ceilalți. La Zăciu – ședințele Consiliului Uniunii Scriitorilor sau înfînirile reprezentanților breslei cu Ceaușescu. La Daneliuc – trist-celebrele vizionări, unde fiecare oftat, încruntat, căscat sau șoptire din partea „comisiei ideologice” se transforma în mustrare, tăietură, refilmare, adăugire sau poprire, adică „oprirea difuzării în rețea”. În sfîrșit, ceea ce însemna *Dictionarul Scriitorilor Români* în *Jurnalul* lui Mircea Zăciu (adică opreliștea finală, umlirea, absurdul, dar și sfîrșitul friei) va să zică *Glissando* în *Pisica ruptă*. Este de ajuns să citim în paralel scena vizionării lui *Glissando* (pp. 178–181, 190–200) și înfînirile scriitorilor cu aparatul de partid din *Jurnalul* lui Zăciu, ca să înțelegem numaidecît complementaritatea celor două perspective.

Pisica din casă și cea de pe acoperiș

Nu pe autoscopie cade accentul aici, de vreme ce nu există nici un grăunte de îndoială privind propria valoare, opțiunile în plan uman și artistic, sau atitudinile sociale. Este suficient să-i afli circumstanțele intrării la Regie (p. 172 ș.u.), eșecul dinții („soseam de la Iași. Am fost un celebru actor amator, renumit în tot cartierul, veneam să mă consacru la Institut. Ticăloșii m-au picat din prima”), al doilea, al treilea eșec, ca să-i percepi natura de luptător invariabil pîndă („așa cum ai jurat – Rastignac, să posezi Bucureștii, cînd ai ieșit lunecînd prin scupații Gării de Nord”) și cu cuțitul în dinți: „Cinci examene de admitere ca să pot exista, ca să pot intra în sfîrșit în școala aceea unde se împart diplome și doctorate de artiști, pentru că tata, sâracu, nu cunoștea pe nimeni. Șaisprezece scenarii ca să îi înghijit!“.

Șaisprezece, ca să încuviințați, adică să-mi îndeșați în gură balista aia stacojite cît steagul Partidului, căușul roșu plin de muc, iar eu să urlu de fericire că mai pot respira pe-o singură nară! Să se întimpe minunea și să deslăsești picioarele ca să mă strecur și eu, neobservat, fără zgomot, să gust cu recunoștință

face? Și că, odată deturnat la 24 de ani, pierzînd startul și competiția reală, tot restul e butaforie?

Din acest unghi este de analizat clocotul furios din cartea lui Daneliuc, altfel spus: sălbatică pîndă a celor două pisici, dacă pot să spun așa: pisica internă și cea externă. Adică sfidarea puterii și, respectiv, înfruntarea Occidentului.

„A venit ceasul să rup pisica” (p. 20) își spune cînd i se cenzurează *Croaziera*. „Cînd a ajuns *Proba de microfon* la viză, Secretar era Ilie Rădulescu. Știam ce urmează, pîndeam să rup pisica. Dar, spre uluiala tuturor, omul a avut fantezia să-l lase să treacă” (p. 104). Și înainte de *Glissando*: „Acuma mușchii partinici vroiau altceva. Vroiau capul lui Enache. Nu bănuiam la ce-or să mă împingă toate astea. Că venise în sfîrșit clipa să rup pisica, simțeam” (p. 190). Și, în fine, după *Glissando*: „Pe măsură ce vorbeai, ai început să te simți din ce în ce mai confortabil. Era ca o bucurie ce gîlgiia în singe. Ai atacat politrucii și cenzura, ai pomenit de Tudoran. Ai spus că-ți depui camelul de partid în semn de protest. Asta era de fapt toată pisica” (v. mai ales p. 214).

De cealaltă parte: „cineva acolo, sus, te iubeste; asta-i Marele Timp al Ruperii Marii Pisici”, exclamă Daneliuc cînd este selectat la Cannes, pentru ca, odată umilit de sărăcia mijloacelor și ciocnit de lobbyismul occidental („Dorm în mașină, mă spăl în closet, mă mînîncă țîntari, AM RUPT PISICA, încerc să rezist, aștia vin cu neveste de președînți și patria mă trimite în lume izmană pe călători”), năucit de precaritatea vieții în exil („români fugii. Mă uitam la ei cum se troilează cu Premiul, pentru că tot vin românesc cumpărau, mai ieftin”) și de cinismul ipocritei suficienței occidentale („domnul ăsta bine îmbrăcat, cu Figaro-ul în față, care-și soarbe cappuccino-ul, dacă i-ai cere părerea despre țiganada românească te-ar umple de sfaturi despre toleranță și concordie, te-ar trage de urechi cu drepturile minoritare”, v.p. 167) – ajunge să conchidă acid: „sînt două feluri de a face film: aici și acolo! Treizeci de ani au sporovăit despre cenzura comunistă și țat n-au habar cu ce se mînîncă.”

NICOLAE FILIPESCU

Adversarii extinderii NATO și integrarea militară a noilor membri

Recent, președintele Clinton a trimis spre aprobare Senatul SUA, Protocolul de Extindere NATO pentru a ratifica admiterea Ungariei, Poloniei și Cehiei. Șansele celor trei țări invitate să devină membre ale alianței nord-atlantice par în prezent promițătoare, dar nu certe. În Senatul american, acceptarea de noi membri NATO necesită două voturi din trei dintre senatori. Miniștrii de Externe ai Ungariei și Poloniei, Laszlo Kovacs și Bronisław Geremek și adjunctul ministrului de Externe ceh, Karel Kovanda se înfinesc frecvent cu diferiți senatori pentru a obține un vot favorabil.

În ianuarie 1998 s-a format la Washington o organizație numită Coalition Against NATO Expansion (CANE), care are ca scop prevenirea ratificării largirii NATO prin influențarea directă a senatorilor. Organizația precum CANE și-au propus să facă eforturi pentru a preveni mai ales admiterea altor țări care speră să fie invitate în următoarele „valuri”. Planul de acțiune include mobilizarea a cit mai multor alegători americani care să-și exprime opoziția, prin mesaje adresate senatorilor. Membrii CANE vor ține prelegeri, simpozioane, discursuri și promit să utilizeze pe scară largă mass-media.

Deoarece președintele Clinton a fost inițiatorul ideii extinderii NATO spre est și continuă să facă lobby puternic în Senat, probabil că adversarii extinderii nu vor reuși să blocheze primul val. Influența lor asupra invitării altor țări poate, însă, deveni serioasă pentru că argumentele prezentate de ei sînt bine gândite și formulate. Ele se referă la costul integrării, extinderea responsabilității SUA, posibilitățile de conflict între noii membri NATO și țările vecine și pericolul înăsprirea relațiilor cu Rusia, cit și la improbabilitatea ca noii candidați să satisfacă toate condițiile pentru a intra în NATO. Oponenții mai „discreți” ai largirii NATO din Senatul american vor să propună o legislație prin care să-l forțeze pe președinte să acorde un moratoriu de 3-5 ani în care alte țări aspirante nu vor putea fi „invitate” să intre în NATO. Senatorul republican John Warner, membru important al Comitetului Forțelor Armate din Senat, adversar al extinderii NATO și oponent deschis al candidaturii României, a declarat recent în Senat că ar putea vota pentru admiterea Cehiei, Ungariei și Poloniei numai dacă se legitimează un astfel de moratoriu de cel puțin trei ani. Evident, în trei ani, Clinton nu va mai fi președinte, iar prioritățile succesorului ar putea fi complet diferite.

Relațiile cu Rusia

Argumentele strategice împotriva extinderii NATO spre est se bazează pe dorința sau interesul SUA de a nu afecta negativ relațiile cu Rusia. Deși oficialii americani au enunțat repetat că largirea alianței nu este îndreptată împotriva nimănui, interesele Rusiei, așa cum sînt ele definite de liderii de la Moscova, sînt direct afectate. Nu există nici o îndoială că motivul principal pentru care țările din Europa Centrală și de Est doresc să devină membri NATO este speranța de a putea obține

protecție în viitor împotriva unei Rusii expansioniste, refăcute din punct de vedere economic și militar. Adversarii din SUA ai extinderii NATO pretind că țelul principal al alianței trebuie să fie integrarea Rusiei în comunitatea euro-atlantică. Ei susțin că extinderea NATO spre est va face Rusia să se simtă exclusă și izolată. Faptul că Statele Unite au reușit să preseze și să manipuleze guvernul slab actual al Rusiei să „accepte” fără ostilitate deschisă primul val, nu poate ascunde realitatea. Este greu de definit care dintre adversarii activi ai extinderii NATO cred în mod onest că relațiile ruso-americane sînt prioritare. Sînt însă frapante lipsa de considerație și chiar disprețul acestora față de interesele țărilor din vecinătatea Rusiei. Ei se referă deschis la națiunile din Europa Centrală și de Est ca fiind țări devorate de naționalism extrem și conflicte etnice perpetue, avînd dispute teritoriale nerezolvabile cu vecinii. Mesajul principal al acestor oponenți este că SUA nu au nici un interes să-și extindă umbrela protecțoare asupra acestor țări.

Etalindu-și ostilitatea față de extinderea NATO, Rusia a enunțat recent o

noastră doctrină militară, care se bazează pe uzul armelor nucleare nu numai împotriva altor țări deținătoare de astfel de arsenale, dar și împotriva țărilor care s-ar alia cu astfel de state. Această nouă doctrină reprezintă o încercare directă de intimidare la adresa țărilor est-europene care doresc să devină membri NATO. Moscova pretinde că dacă NATO ar fi renunțat la extinderea spre est, Rusia ar fi ratificat tratatul „Cer Deschis” și tratatul de reducere a armamentelor START 2 și ar fi acum în tratative cu SUA în privința etapei următoare, START 3.

Condițiile militare pentru integrarea candidaților NATO

Argumentele cele mai puternice împotriva ratificării extinderii NATO sînt cele de ordin militar și financiar. Costul extinderii a fost evaluat între 27 și 50 miliarde dolari. În timpul dezbaterilor pentru ratificare, se va încerca să se demonstreze că Cehia și Ungaria nu au făcut mai nimic, iar Polonia a început recent să facă unele eforturi spre satisfacerea condițiilor militare. Dacă Senatul SUA va ratifica admiterea celor trei țări în NATO, curînd după aceea va fi clar că singura cale prin care militarii Cehiei și Ungariei ar putea deveni inter-operabili cu trupele NATO ar fi ca SUA și Germania să finanțeze aproape întreaga operație de restructurare, instrucție și dotare. În cazul în care cetățenii americani și germani trebuie să suporte aceste cheltuieli, șansele candidaturii ulterioare a României și Sloveniei ar putea fi compromise.

În 1992, ofițerii cehi au fost „verificați”: mai puțin de jumătate au fost

calificați ca „acceptabili” să servească în noua armată a Cehiei democratice și să funcționeze în cooperare cu trupele NATO în viitor. Pînă la sfîrșitul anului, peste 4.000 de ofițeri și 20 de generali au fost scoși din armată. Numai 30 de ofițeri din toată armata cehă aveau cunoștințe tehnice și lingvistice suficiente pentru cooperare cu alți militari în NATO. Armamentul din dotarea armatei cehice este complet depășit și incompatibil cu standardele NATO. În 1993, efectivele armatei cehice au scăzut de la 106.000 la 88.000 de militari, iar în 1995 la 65.000. Aviația militară cehă este în dificultate din lipsă de fonduri. Numărul aeroporturilor militare a scăzut de la 12 la 5. Jumătate din avioane și elicoptere au fost retrase pînă la sfîrșitul anului 1994. 250 de piloți și sute de militari au fost eliminați din aviația militară. Piloții rămași zboară în medie 50 de ore pe an, în loc de 90 de ore, cum era planificat. Costul investițiilor necesare pentru restructurarea și modernizarea armatei cehice pentru a-i asigura compatibilitatea cu trupele NATO a fost estimat la 120 miliarde coroane cehice (4,4 miliarde dolari). În 1994, armata cehă a primit pentru investiții 2,5% din PIB – 1,5 miliarde coroane (54 milioane dolari) – iar în 1995 a primit 4 miliarde coroane. Adică mult mai puțin decît 20, respectiv 27 miliarde coroane, cit era planuit. În 1996, militarii cehi au primit un buget de 30 miliarde coroane, din care nu prea mai rămîne nimic pentru instrucție, reparații sau cumpărare de echipament nou.

Guvernul a refuzat să aloce fondurile cerute de militari din mai multe motive. Mulți politicieni, mai ales social-democrații, vor să taie și mai mult bugetul militar și pe motiv că forțele armate sînt inutile. Președintele Havel s-a simțit obligat să intervină pentru a se finanța cel puțin investițiile în refacerea mecanismelor de comandă și comunicațiilor militare, fără de care nu se poate vorbi despre compatibilitate cu partenerii NATO.

Situația militară în Ungaria este la fel de deprimantă. Numărul militarilor unguri a scăzut între 1990 și 1993 de la 150.000 la 76.000, și a ajuns la 51.000 în 1997. În 1995, Ungaria a alocat 1,4% din PIB pentru armată, în comparație cu 3-4% din PIB în țările NATO. Forțele armate au lipsuri severe de echipament, uniforme, combustibil și armament. Ungaria a primit de la Rusia mai multe avioane MIG-29 în schimbul datoriiilor fostei URSS. Piloții unguri zboară 80-90 de ore pe an, în comparație cu 150-200 de ore pe an în cazul piloților militari din Vest. Majoritatea tancurilor sînt depășite, iar vehiculele de transport au o vechime de peste 30 de ani. Ca să-și modernizeze armata, Ungaria are nevoie de fonduri echivalente cu întregul buget de stat pe un an. O echipă de 60 de specialiști a inițiat adoptarea regulamentelor NATO în armata ungară. Un centru militar de lingvistică a început să funcționeze în 1995. Cu toate aceste eforturi, rămîne improbabilă alocarea fondurilor necesare în următorii ani.

Deși liderii de la Varșovia au intenții laudabile, ei nu au reușit încă să finanțeze adecvat modernizarea armatei. Fondurile alocate au rămas între 2 și 2,5% din PIB în perioada 1990-1997. În 1996, 6.000 de militari au cerut să fie scoși din armată. Ministrul Apărării, Piotr Kolodziejczak, a pledat în fața Parlamentului să i se aloce 3% din PIB

pentru a preveni prăbușirea tehnică a armatei. În 1992, bugetul militar al Poloniei a fost de 1,8 miliarde dolari. În același an, Suedia a cheltuit 6 miliarde, iar Germania 40 miliarde dolari. Polonia intenționează să reducă forțele armate de la 220.000 la 180.000 de militari și să scurteze serviciul militar la un an. Oficialii polonezi s-au angajat față de membrii NATO să investească 10 miliarde dolari în modernizarea forțelor armate. Deși suma aceasta ar putea fi insuficientă pentru aducerea armatei poloneze la standardele NATO, este clar că Polonia încearcă să facă tot ce este posibil politic și financiar ca să participe activ la integrarea în NATO.

Concluzii

Pînă acum, Cehia și Ungaria au făcut numai eforturi minore spre modernizarea forțelor armate. Atitudinea politicienilor din Cehia și Ungaria poate fi ilustrată prin următoarele fraze retorice: „De ce să irosim resurse prețioase pe o armată relativ inutilă? Întrînd în NATO nu ne mai simțim amenințați”. Cele trei țări de la Visegrad s-au comportat în ultimii ani ca și cum ar fi deja membri în NATO. Toate au fost aliate cu SUA în Războiul din Golf. 270 de militari cehi, unii experți în arme chimice, au acționat în nordul Arabiei Saudite. Ungaria și-a deschis aeroporturile avioanelor NATO și a trimis o unitate de medici. Polonia a participat nu numai cu personal militar, dar a ajutat și cu operații acoperite. Cehia, Ungaria și Polonia s-au alinat prompt cu SUA în conflictul cu Sadam Hussein, oferind sute de experți în arme chimice și decontaminare. Ungaria a pus, din nou, la dispoziția NATO spațiul său aerian și aeroporturile. Aceste gesturi, care sînt mult mai puțin costisitoare decît modernizarea armatei, sînt totuși esențiale în demonstrarea calității de aliat.

Din punctul de vedere al eforturilor militare comune este foarte probabil ca țările din primul val să fie percepute de către partenerii din NATO ca avînd o participare financiară nesatisfăcătoare. Influența crescîndă a celor care se opun expansiunii alianței NATO, în combinație cu experiența costisitoare a acceptării primilor trei noi membri, ar putea diminua enorm șansele viitoare ale unui alt val. Ca să încerce să țină usa intrării în NATO deschisă, România și Slovenia ar trebui nu numai să-și demonstreze calitatea de „aliat” prin aliniere cu NATO, dar, în mod imperativ, să enunțe clar și repetat că ele sînt motivate să participe activ la eforturile și costurile militare de integrare ale propriilor armate în NATO.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU
Redactor-șef adjuncț: RODICA PALADE
Publicist comentator: ANDREI CORNEA
Grafician: DAN PERJOSCHI

Contabil șef: ALINA CORBU; Șef departament marketing-distribuție: MIRCEA VLAD IONESCU; Asistenți marketing-publicitate: MIHAELA CUCU; Redactori: IULIAN ANGHIELE, DAN HERA (economie, istorie), AURELIAN CRĂCIUN, SANDU JORDACHE;

Secretariat: Mera Ștefan
Difuzare, abonamente: Constantin Satala,
Alexandru Petrea; Corectură: Rodica Toader,
Gabriela Vascesco
Casierie: Mihaela Antonescu.

Rubrici: ȘERBAN ORESCU, EMIL HUREZANU,
STELIAN TĂNASE, H.-R. PATAPIEVICI, DAN PAVEL,
RADU CALIN CRISTEA, CRISTIAN PREDĂ (comentarii politice), N. RĂDULESCU DOBRĂGEA (ecologie),
MARIANA CELĂC (viață urbană), DAN C. MIHAILESCU (cronici literare), MARGA CĂRNECI (cultură),
IRINA COROIU (cronici de teatru).

Consilierii consultativi „27”: MONICA IOVINEȘCU,
VIRGHILIU HERCULEA, MIHAI SORA, ȘERBAN
PĂPĂCOSTEA, SORIN ALEXANDRESCU,
MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI,
VLADIMIR TISMANEANU, GABRIEL ANDREIȘCU,
SORIN ANTOHII, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit în Programul Național de Informație Copănită „27”.
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120.
Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08
e-mail: r22@r22.sts.ro,
http://www.dntb.ro/27/

Responsabil de număr Aurelian Crăciun

ISSN - 1220-5761